

Na volitve ne gremo z novim programom, ne s posebnimi obljubami, temveč z že davno izdelanim programom, ki smo ga štiri leta ustvarjali na bojnem polju in v zaledju.

TITO

Draginjo ustvarja reakcija

»Vse težave, ki obstoje v naši državi zaradi vojne opustošenja, hoče opozicija izrabiti v svoje strankarske namene, ne da bi upoštevala koristi ljudstva.« (Tito.)

Res ne smemo misliti, da so v teh težkih povojnih časih nastali pojavi črne borze in spekulacije sami po sebi. Takšni pojavi so bili posledica vsake vojne, toda lo pol so predvsem reakcionarji tisti, ki hočejo namenoma umetno dvigati cene in s tem doseči določene politične cilje. Oni vedo, da bi z dviganjem cen znižali vrednost denarja. Sovražniki ljudstva vedo, da bi z dviganjem cen povzročili siromaštvo in glad delovnih množic. Oni vedo, da je zveza med delavcem in kmetom najbolj trdna osnova Osvobodilne fronte, pa hočejo z umetnim dviganjem cen ustvariti prepad med delavci in kmeti. Reakcija se nadeja ustvariti v deželi težko ekonomsko stanje, nato pa prevaliti krivdo za draginjo in pomanjkanje na ljudsko oblast, ki ji je trn v peti.

Ljudska oblast pa je že vnaprej predvidela takšne zločinske načrte reakcije. V polnem delu so komisije za pobijanje spekulacije in verižništva pri okrajnih in mestnih odborih. Narejeni so bili vsi ukrepi, da se prepreči delo reakcije na tem polju in nima prostih rok, kot bi si želela. Če ne bi samo ljudstvo sodelovalo pri pobijanju črne borze in spekulacije, bi danes golovo imeli neznosne gospodarske razmere.

Vendar pa še v mnogočem grešimo. O teh napakah, o konkretnih primerih je treba spregovoriti javno, na sestankih in školjivce ljudskih množic temeljito razkrinkati. Šepetanje, stikanje glav pomeni delati napačno, pomeni ustvarjati nezadovoljstvo, javna kritika na sestankih pa pomeni odstranitev vzrokov za umetno dvigovanje cen.

Iz dopisov — mnogi so nepodpisani ali pa krajevnega značaja ter le redki so verodostojni in obtega pomena — naše uredništvo vendarle razvidi, da ljudstvo samo vse premalo podpira oblastne ukrepe za pobijanje draginje. Krajevne primere preplačevanja živil, krajevne pojave kupičenja ali skrivanja zalog, krajevne pojave izrabljanja funkcije za uganjanje črne borze, krajevne pojave verižništva in spekulacije so dolžni zasledovati krajevni forumi, pripadniki Osvobodilne fronte so jih dolžni razkrinkovati na krajevnih, uličnih ali kvartirnih sestankih. Predvsem v okviru posameznih organizacij je treba razpravljati o krivdi in krivcih svojega območja, pa tudi o merah, kako zajeti delovanje črne borze in verižništva. Učinkovita in smiselna je torej borba proti naraščanju draginje na licu mesta, tamkaj, kjer se greh zgodi, kjer so priče, kjer krivca lahko primeš za rokav. Seveda nima pomena, da bi recimo »Ljudska pravica« postavilo na srmatni oder neko zadržavo v Prekmurju zato, ker prodaja pasto za čevlje znamke »Indija« za tri dinarje dražje kakor tamkajšnji trgovec. Ob takšnih pojavih dopisnika spet poudarjamo: takšne reči, ki so krajevnega značaja, uređite v okviru krajevnih oblasti!

Šele kadar prijava navijanja cen, spekulacije ali verižništva v uličnem, kvartirnem ali krajevnem odboru ne bi našla hitre in pravične rešitve, tedaj prijavite zadevo višjemu forumu, hkrati pa na uličnih in krajevnih sestankih javno razkrinkujte spekulante, verižnike in črnoborizance.

Podobno je s primerom, ki so ga sporočili iz Ribnice. V dopisu je rečeno: temu in onemu so neopravičeno odozeli karte, ta in oni sam ne prideluje živil, pa je zato prisiljen kupovati robo na črni borzi. Da, to bi res bil eden izmed primerov podpiranja črne borze, toda treba je, da takšne krajevne pojave razpravljate v svojih krajevnih odborih, da jih obravnavate na krajevnih sestankih.

Težjih primerov, oblih primerov, kadar gre za zelo razširjene pojave črne borze, verižništva in spekulacije, tega nam pa nihče ne javlja. In vendar šepetajo ljudje vse mogoče stvari. Tudi ti, ki si ne upajo javno na sestanku svoje organizacije APZ, na mladinskem ali sindikalnem sestanku, na krajevnem ali uličnem OF sestanku razglašati ljudskih škodljivcev, navijačev cen, preplačevalcev, tudi ti prišepetavali so — vede ali ne vede — v službi reakcije; oni namesto da bi na prvem mestu, javno razkrinkali spekulanta, brez ozira na njegovo funkcijo ali položaj, s šepetom razširjajo ne-

razpoloženje proti ljudski oblasti. Če to delajo ljudje, ki so blizu reakciji, razumemo. Ne razumemo pa neodločnosti pri mnogih prizadetih, kajti prav oni so najbolj poklicani, da bi učinkovito in trdovratno pobijali draginjo.

Delovno ljudstvo, najširše ljudske množice so s poštvovalnostjo v obnovi, s tihim odrekanjem mnogim potrebnim stvarim, sp z dejanji pokazale, da so pripravljene do popolne obnove odreči se temu in onemu. Niso pa delovne množice pripravljene, da bi se v teh povojnih časih odrekale mnogim stvarim zato, da bi se na njihov račun mastno redili spekulanti, verižniki in črnoborizanci. Delovni človek tedaj krepko pljuje v svojo lastno skledo, če ne prijavi vsakega primera črne borze, vsakega primera spekulacije in verižništva.

Iz anonimnih dopisov, iz prišepetovanj in drugih podobnih virov se da soditi, da vendarle prav ljudske množice in njih najslabše situirani deli vse premalo sodelujejo s oblastjo pri pobijanju draginje. Ljudje šepetajo, da kljub poostreni kontroli na železnih in avtomobilskih nekateri še vseeno močno kopičijo živila, clasti maščobe. Na dan z imeni, na dan s podatki o količinah in bajnih cenah preplačane blaga! Na dan z imenom listega, ki prodaja pod roko zimsko blago po desetkratnih predvojnih cenah! V Beogradu so n. pr. zavedni ljudje iz množice prijaviли ogromne skrite zaloge predvojne blaga. Blago je oblast zaplenila, verižnike vrgla pod ključ, s velikimi količinami blaga pa bo ljudska oblast — ravno prav — za zimo obtelela par sto siromašnih in potrebnih ljudi.

Egoiste, ki mislijo samo na svoj trebuh, je treba prav tako na sestankih razkrinkovati. Nekateri si mislijo: »Če si samo jaz kupim mast po pretirani ceni, s tem še ne bom dvignil draginje!« Takšno mišljenje je prekleto egoistično. Če bi slednji član Osvobodilne fronte prijavił slednji primer pretiranih cen, slednji primer črne borze, bi se preskrba vršila vse bolj v redu in delovni človek bi zlahka živel ob svojih prejemkih.

Javite nam človeka, ki se bo odlikoval v razkrinkovanju črne borze, javite nam človeka, ki bo razkrinkoval verižnike in spekulante, javite nam človeka, ki bo proti ljudskega škodljivca — pa naj bo to vrtnjenec in naj ima še tak položaj — na sestanku javno razkrinkal, ki bo spekulanta obtožil in po potrebi gnil njegovo umazano zločinsko zadevo od foruma do foruma — takšnega človeka nam javite, takšnega hočemo postaviti za vzgled mnogim drugim!

Proč s predsodki zamere, proč s predsodki: tega pa ni varno prijavit! Proč s predsodkom: saj se ne izplača! — Smelo prijavi vsak primer črne borze! Ko si se prepričal o resničnosti, ga na sestanku trdovratno razkrinkuj in še bolj trdovratno ga zasleduj, da ne bi zadeve kdo »zalušal«, ker le tako bo koristil v kampanji pobijanja draginje vse bolj, kot pa z zaplotniškim prišepetovanjem.

Ljudska fronta štiti interese delavcev, kmetov in delovne inteligence, opozicija pa se zavzema za spekulante. V tretjem zasedanju Začasne narodne skupščine je imela n. pr. opozicija mnogo prigovorov proti osnutkom demokratičnih zakonov, ni pa ista opozicija niti z eno besedo črhnila proti spekulantom, ki so našemu narodnemu gospodarstvu v težavnih povojnih razmerah glavna ovira za normalizacijo razmer. Ker se opozicija naslanja na spekulante in črnoborizance — ti bodo oddali 11. novembra svojo kroglico v »skrinjico brez liste!« — je v tem dokaz, da so reakcionarji dejansko politični organizatorji in pokrovitelji zločinskega in protiljudskega delovanja v dviganju cen.

Draginja je orožje reakcije proti ljudskim množicam, proti ljudski oblasti. Kdor dosledno ne prijavi in ne razkrinkuje primerov spekulacije, črne borze in verižništva, pa naj bo to hote ali nehote, kdor osebno pomaga dvigati draginjo, ta je v službi reakcije.

Slednji pripadnik Osvobodilne fronte je borec fronte, ki se bori in bo do kraja uničila reakcijo. Zadnji boj bo lažji, če reakciji izbijemo iz rok orožje, če pobijamo črno borzo. To je dolžan vsak pripadnik Osvobodilne fronte.

Maršal Tito sprejel delegacijo vojnih invalidov

Dne 30. oktobra popoldne je maršal Tito sprejel delegacijo kongresa vojnih invalidov demokratične federativne Jugoslavije, ki je včeraj zaključil svoje delo. Delegacijo so vodili v imenu novoizvoljene osrednje uprave podpredsednika polkovnik Peter Brajevič in Milutin Mrvaljevič in predsednik nadzornega odbora major Boža Pavlovič. Med delegacijo so bili predstavniki invalidov narodno osvobodilne vojne in prejšnjih vojn iz vseh federalnih enot in avtonomnih področij, kakor tudi delegat invalidov Istre in Slovenskega Primorja, Bolgarije, Madžarske, Albanije ter invalidi garibaldincev.

V daljšem razgovoru z delegati, ki je potekal v zelo priščnem tonu, je maršal Tito pokazal zanimanje za življenjske pogoje narodno osvobodilne vojne, za delo kongresa in za predloge, ki so bili izneseni na kongresu glede reševanja vseh vprašanj, ki zanimajo invalide in njihove družine v naši državi. Maršal Tito je izrazil občalovanje, ker je bil zaradi važnih državnih poslov zadržan ter ni mogel obiskati kongresa in videti svoje vojne tovariše, ki so dajali nesebično vse, kar so imeli, celo dele svojega telesa, za narodno osvobodilno borbo in za osvoboditev naših narodov. Maršal Tito je poudaril nujnost radikalne rešitve vseh vprašanj, ki zanimajo invalide, ter glavnih socialnih vprašanj vsake resnično demokratične države, ter se je obrnil k delegatom z naslednjimi besedami:

»Vaša invalidska organizacija ima res ogromno nalogo. Vaša centrala nam mora biti v pomoč pri preskrbovanju invalidov, a materialna sredstva bo dajala seveda

država. Položaj invalidov narodno osvobodilne borbe je začasno rešen tako, da skrbi zanje naša vojska, dokler ne bo njihov položaj končno urejen. Upam, da so s svojim sedanjem stanjem zadovoljni. Razen skrbi za njih, sem vedno mislil na to, kaj bo z invalidi iz prejšnjih vojn, čeprav so do neke meje preskrbljeni. Moje mišljenje je bilo vedno, da se vaše vprašanje, tovariši, ne bo rešilo samo s tem, da bo država zgradila invalidske domove in dajala potrebno pomoč. Potrebno je tudi to, toda poleg tega je treba dati tovarišem invalidom, posebno težjim invalidom, takšne pogoje, pod katerimi se ne bodo čutili kot nekorištni člani družbe. Ta psihološki moment je treba posebno upoštevati, ker je važno, da vsak od njih čuti, da je koristen, ker sicer jih bo grizla zavest, da ne morejo delati. Zato moramo ustvariti potrebne pogoje za njihovo nadaljnje delo in razvoj. Organizirati moramo takšne invalidske domove, v katerih se bodo lahko vrgjali in v primeru, da se ne bo kdo mogel vrniti na svoje staro delo, da se preusposobi in dobi fizične možnosti za drugo delo. Na ta način bomo storili vsakega od njih za koristnega člana naše družbe. Znamo mi je, kako se je položaj invalidov in preteklosti v vsem svetu otežkočil. Stari invalidi najbolje vedo, da ta problem ni bil nikoli rešen. Ali naj sedaj dopustimo, da bi tisti, ki so največ trpeli in posebno mnogo žrtvovali v tej vojni, kakor tudi v prejšnjih vojnah, še nadalje trpeli? Nikakor ne. Mislim, tovariši, da ste prepričani, da boste imeli v meni vedno najboljšega invalidskega tovariša in zaščitnika vaših pravic ter vaših potreb, ker vem, kaj pomeni biti človek, ki je izgubil v vojni zdravje, prav tako kot vem, da z zaključkom vojne ne

odpade dolžnost skrbeti za ljudi, ki so žrtvovali vse za skupnost.

Tovariši, vi veste, da smo v vojni vedno najprej skrbeli za ranjence. Prav tako tudi veste, da so naši ranjenci nešteto krat prosili, da gredo zopet nazaj v edinice, čeprav jim je bilo lepše tam, kjer so se zdravili. V času največjega pomanjkanja hrane so dajali naši borci zadnji grizljaj za ranjence. Tako se je z našim vojnim tovarištvom vzgajal kolektivni duh, ki ga je treba še nadalje gojiti do tistih, ki so dali največ v narodno osvobodilni vojni. Danes, ko je treba delati za normalizacijo, je potrebno, da daje vaša organizacija gotove predloge, kaj bi morali ukreniti in kaj bi bilo najnujnejše. Treba je seveda upoštevati, da so naša sredstva še pomanjkljiva, da je naša država še precej porušena in da moramo delati vse znova. Toda vedite, da bomo vedno našli sredstva, da vam bomo dali na razpolago najnujnejše. Ta sredstva bomo našli tembolj, ker skrbi za to tudi naše ljudstvo. Veste, da sem se vedno učil od ljudstva in da sem bil vedno prepričan, da se mora človek učiti od ljudstva in pri tem seveda prisvojiti najboljše. Ker, če ne bomo vedeli, kaj moramo delati, kaj ljudstvo želi, tedaj ne bomo mogli delati pravilno. Pravilno bomo mogli delati samo tedaj, če bomo vedeli za glavne potrebe in napake. Mislim, da moramo delati tako, kot zahteva večina našega ljudstva in naše demokracije. Prva značilnost prave demokracije pa je pravilno reševanje socialnih vprašanj, ker ni prave demokracije brez radikalne rešitve socialnih vprašanj.

Razgovor z maršalom Titom je napravljen na vse prisotne delegate najgloblji vtis.

Razgovor dopisnika »Komsomolske pravde« z maršalom Titom

Nedavno je na povabilo USAOJ-a (Zveze mladine Jugoslavije) obiskal član uredniškega zbora »Komsomolske pravde« A. Blatin mnoga mesta in pokrajine v naši deželi, kjer je videl, kako naša mladina dela pri obnovi narodnega gospodarstva, ki je trpel v vojni. Na koncu svojega potovanja je posebnega dopisnika »Komsomolske pravde« sprejel predsednik ministrskega sveta demokratične federativne Jugoslavije maršal Josip Broz-Tito. O tem srečanju je v »Komsomolski pravdi« od 20. oktobra napisal Blatin tole:

Maršal me je vprašal, kdaj sem prišel in kje sem vse bil. Pripovedoval sem maršalu v ciljih svojega potovanja in ga prosil, naj mi odgovori na nekoliko vprašanj, ki zanimajo naš časopis, posebno na ona, ki so v zvezi z življenjem jugoslovanske mladine. Rad je na to pristal.

Prosil sem maršala, naj oceni udeležbo mladincev in mladink v narodno osvobodilnem boju jugoslovanskih narodov proti nemškim osvajalcem.

O tem vprašanju se je že pisalo v našem in v svetovnem tisku, pravi Tito, ter se z besedami ne more očitati neobičajno velika vloga, ki jo je mladina odigrala v narodno osvobodilnem boju. Že pred vojno se je naša mladina najaktivneje udeleževala boja proti reakciji in fašizmu že takrat, ko se v Jugoslaviji postavljali temelji za protifašistično gibanje. To je bilo v letih 1938 do 1940. Mladina je do konca ostala zvesta svojim načelom v boju proti fašizmu ter se je odzvala pozivu Komunistične partije Jugoslavije na boj proti fašističnim osvajalcem. Prvi partizanski odredi so bili sestavljeni iz mladine mest in vasi. Med vsem bojem so se naši odredi izpopolnjevali z mladino. V boju je bila mladina duša gibanja. Znano je, kakšno vlogo je igrala v našem boju pesem. In to pesem je v našo armado prinesla mladina. Mladina je prinesla v naš boj svojo energijo, željo po življenju in pobudo ter svojo težnjo za napredkom. Ta polet je prevzel tudi vse ostale, navduševal je borce naših partizanskih odredov. Sam sem videl, kako so delali mladinci in mladinke v boju pod okupacijo. Kakršno koli nalogo smo postavili, mladina jo je izvršila, če je bila še tako težka in nevarna. Znano je, da so si sovražniki srbskega in vsega jugoslovanskega ljudstva, četniki Draže Mihajloviča, pustili rasti brade. To so bili priletli ljudje. Naši borci pa so bili navadno brez brk. Četniki so se v začetku pritoževali: »Kako naj se mi vojskujemo s temi smrkovci?« Toda kmalu so občutili na svoji lastni koži, kako se dobro bojujejo ti »smrkovci«, kako čvrsto in brez usmiljenja uničujejo nemške okupatorje in njihove pomagače, izdajalce našega naroda. Isto tako junaško se je borila mladina v zaledju. Medtem ko so se partizanski odredi borili proti Nemcem in odbijali njihove ofenzive, je mladina našega zaledja delala, pomagala partizanom in jim oskrbovala življenjske potrebe. V vseh krajih so se osnavale mladinske brigade. Te brigade so pomagale pri setvi, pospravljale žetev, udarniško delale po-

gosto celo pod sovražnikovim topniškim ognjem ter pri tem tvegale življenje. Spominjam se, kako sem težko gledal, ko so povsem mlada dekleta in fantje v viharnih zimskih nočeh vlačili vrece s kruhom za naše borce, mnogokrat po 20 do 25 kilometrov daleč. Lahko rečem, da je bila v času vojne mladina v prvih vrstah borcev proti fašizmu. Po vojni je naša mladina ostala zvesta sama sebi. Aktivno se udeležuje dela za obnovo dežele, povsod igra svojo veliko vlogo USAOJ, ki spada v okvir Ljudske fronte in je eden izmed stebrov, na katerih sloni demokratična Jugoslavija.

Vprašal sem maršala, kakšne lastnosti je pokazala mladina v narodno osvobodilnem boju in kako je treba sedaj po koncu vojne vzgojiti mladino?

Dejansko sem o tem že govoril. Mladina je sijajno razumela svojo vlogo v narodno osvobodilnem boju. Zadovoljna je odšla v boj proti Nemcem in njihovim pomagačem. Ko smo šli skozi osvobojena mesta in vasi, je mladina vstopala v naše vrste, zaradi tega smo kljub velikim izgubam naših enot imeli vedno nove dobre in vdane mladince. Vedno je število naših enot rastle in to na prostovoljnem in ne na mobilizacijskem temelju. Mladina je bila vedno vir za izpopolnjevanje naših enot. Nenavadno visoko zavest je pokazala mladina Bosne, Hercegovine, Like, Korduna, Črne gore in Dalmacije. S svojim navdušenjem so naši mladinci in mladinke podžigali starejši tovariše ter so pri njih uživali velik ugled. To je bil množičen pojav. Iz mladine so zrastle mnogi naši sedanjí voditelji veliki in mali, posebno v vojski. Naši oficirji in generali — vse to je mladina. Mladina je v boju pokazala posebno vdanost domovini, nenavadno odločnost; kadar je bilo potrebno, je umiralo na tisoče mladincev in mladink, toda sovražniku se niso predajali. Sedaj pa je treba pri mladem pokolenju vzgojiti te lepe poteze, vdanost svoji domovini, prekaljenost v boju in neprestano težnjo za boljše hodočnostjo.

Mladino je treba vzgojiti ob primernih življenja in borbe velikih junakov narodno osvobodilne borbe. Zelo majhno je število tistih, ki so v zadostni meri odlikovani za svoje zasluge domovini, je dejal maršal. Zato pa je veliko število onih, ki bi morali biti odlikovani. Ta bomo popravili, ker vem, da so to naše pomanjkljivosti. Naši junaki niso dovolj znani med ljudstvom in mladino. Temu so predvsem krivi voditelji naše mladine. Vse to se dogaja zato, ker je v času narodno osvobodilne borbe junastvo izgledalo kot vsakdanji navaden pojav. Poleg tega je malo ljudi, ki bi znali lepo napisati o človeku, plastično prikazati njegove podvige. Mi bi morali izkoristiti vse gradivo in odpraviti to pomankljivost v najbližji bodočnosti.

Na vprašanje, kako sodeluje inteligenca pri vzgoji jugoslovanske mladine, je maršal odgovoril sledeče:

Naša inteligenca še vedno ni taka, kakor v Sovjetski zvezi. Njen večini del je bil povezan s staro reakcijo in

je celo neposredno ali posredno sodeloval z Nemci. Toda pri nas se je izkristalizirala ljudska inteligenca. Razen tega pa je seveda potrebno izkoristiti tudi zastopnike stare inteligence in jih na vse načine pridobivati za vzgojo mladine. Zal pa naša mladina še ni razumela te važne vloge inteligence. Pri nas še pogosto obravnavajo to vprašanje sektaske. To je resna pomanjkljivost v delu mladinskih organizacij. Zal, da tak sektaški način in tako neupravičeno nezaupanje še obstojita.

Vprašal sem maršala: Kakšne politične pravice ima mladina v demokratični Jugoslaviji in kako jih izvaja?

Pred vojno — je odgovoril maršal, — jugoslovanska mladina ni imela nikakršnih političnih pravic. To je bila ena izmed največjih krivic stare Jugoslavije. Mladina je v boju s sovražnikom dokazala, da je vredna najširših demokratičnih pravic. Zato smo v prvih odlokih ljudske oblasti, na prvem zasedanju AVNOJ-a leta 1942 in na drugem zasedanju leta 1943 dali mladini vse politične pravice. Naši mladinci in mladinke, ki so dovršili 18. leto starosti, imajo iste pravice kakor odrasli. Naša mladina sedaj aktivno sodeluje v volivni kampanji. Dobila je tudi vse možnosti za vsestransko izobrazbo. Mi ne delamo razlike med mestno in kmečko mladino. Mi težimo za tem, da dvignemo mladino, ki je odigrala veliko vlogo v narodno osvobodilni borbi, v vse organe državne uprave, v kulturno-prosvetne ustanove in organizacije. Velik del naše mladine je bil v času vojne prisiljen prekiniti šolanje. Sedaj je naša naloga, na nadoknadimo izgubljen čas. Zaradi tega smo n. pr. v vojski osnovali posebne šole za tiste borce, ki nimajo osnovne izobrazbe. Ukrenili smo tudi vse, da bi se mladina lahko kulturno in fizično razvijala. Seveda zavisi mnogo tudi od materialnih sredstev, toda to nas ne plaši.

Vprašal sem maršala, kaj je ukrenila jugoslovanska vlada za pomoč otrokom, ki so trpeli v vojni?

To je zelo važen in težak problem za našo državo, je odgovoril maršal. Ukrepamo vse, storimo vse, kar je mogoče, da bi preskrbeli otroke naših mrtvih borcev in otroke, katerih starše so ubili okupatorji in njihovi pomagači. Otroci so za nas državni kapital in mi težimo za tem, da jim damo vse, da bi se lahko fizično in kulturno razvijali. Za to izdajamo ogromne vsote, na stotine milijonov dinarjev. Imamo vsega skupaj približno pol milijona otrok, za katere mora skrbeti država. Sto tisoč jih je v otroških domovih in zavodih. Sedaj je pri nas osnovan sistem otroških domov v vsaki federalni enoti. Nesreča je samo v tem, da v otroških domovih v glavnem ne delajo dovolj dobri vzgojitelji. Tu se ne moremo naslanjati na poklicne vzgojitelje. Ogromno vlogo pri izboljšanju dela otroških domov mora imeti naša javnost, posebno pa mladinske organizacije.

Nadaljevanje na 2. strani

Eden največjih uspehov naše borbe je tudi v tem, da smo uspeli uresničiti stoletne narodne težnje, — bratstvo z Rusijo

Govor ministra Djilasa na zborovanju v Podgorici

V nedeljo je bilo v Podgorici veliko zborovanje, ki so se ga udeležila številna odposlanstva iz vseh okrajev Crne gore. Na zborovanju je govoril minister za Crno goro Milovan Djilas. V začetku svojega govora je dejal:

Nikdar se ni nikomur posrečilo, da bi ločil črnogorski narod od Srbije in Rusije. Kdor koli je to kdaj poskušal, si je zlomil vrat. To moramo imeti pred očmi tudi v prihodnosti, da se bo Crna gora lahko pravilno razvijala v naši novi državi — federativni Jugoslaviji.

V nadaljnjem svojem govoru se je minister Djilas dotaknil poskusov v preteklosti, da bi Crno goro ločili od Srbije in Rusije, nakar je spregovoril o udeležbi črnogorskega naroda v zadnji vojni ter naglasil, da je črnogorski narod lahko ponosen na svoj delež v borbi za osvoboditev Jugoslavije. Ko je kratko orisal osvobodilno borbo, je končno dejal, da so potoleženi sovražniki črnogorskega bratstva z drugim narodi Jugoslavije, sovražniki bratstva s Srbijo, sovražniki črnogorske enakopravnosti z drugim narodi. Potoleženi so sovražniki slovanstva, sovražniki Sovjetske zveze, hlapeci raznih imperialističnih klik, mešetarji, ki so mešetarili z neodvisnostjo Jugoslavije. — O Sovjetski zvezi in o slovanstvu je Milovan Djilas dejal:

V preteklosti so ruski carji, zlasti po carju Aleksandru I., kolikor so vodili slovanstvo politiko, imeli predvsem pred očmi ohranitev samoderžave, razširitev svoje moči ter utrditev svoje vladavine. Ko so se naši narodi borili za svojo osvoboditev, so videli samo veliki ruski narod in niso stremeli za tem, da bi pomagali utrjevati carizem, ampak da se opirajoč na Rusijo osvobodijo. Ruski carji so v Rusiji ovrtili bratstvo slovanških narodov. Šele ko je v Rusiji zmagala revolucija, so slovanški narodi, najbolj tlačeni narodi v Evropi, narodi, ki so z njimi velesile v preteklosti plačevale svoje račune, našli svojo resnično in nesobično slovanško oporo. Če se ti narodi niso poslužili podpore bratskega ruskega naroda, je to krivda njihovih voditeljev, ki so vodili protirusko, protislovanško, protisovjetsko politiko. Ta politika je tem narodom grdo maščevala v tej vojni. V Rusiji ni več ovir za bratstvo Slovanov, ovire so le v slovanških državah izven Sovjetske zveze. In sleherni slovanški narod, ki neče da bi bil ponovno poleptan in prodan, se mora tega zavedati ter odločno obračunati s sovražniki slovanstva, s sovražniki prijateljstva s Sovjetsko zvezo.

Eden največjih uspehov naše borbe je tudi v tem, da se nam je posrečilo uresničiti stoletni sen, bratstvo z Rusijo ter premagati tiste, ki so pod pretvezo, da so proti Rusiji le, ker je boljše, dejansko prodajali državo tuju.

Ceprav so sovražniki ljudstva premagani, niso povsem potoleženi. Po propadu Nemčije nastopajo zdaj v drugi obliki. Zdaj jim je prematelo demokracije, to se pravi, da se jim hoče takšne svobode, ki bi omogočala delovanje tudi sovražnikom

demokracije. Na prvi pogled se zdi človeku, ki ne ve, za kaj gre, čudno, da smo mi in tudi oni za demokracijo, a da ne soglašamo. Da, toda tu gre za dve demokraciji: za našo ljudsko, ki ne nudi posebno mnogo svobode fašistom, sovražniku demokracije, in za ono drugo demokracijo, ki nudi fašistom svobodo in ki ima v nji morlice otrok in požigalec enake pravice kakor mati ubitega otroka ali človek, ki mu je zažgal hišo. Takšno demokracijo smo preizkusili na svoji koži, zanjo se je begunska vlada stalno ogrevala po radiu v Londonu in jo urvala po četnikih ter njihovih pajdaših v domovini. In mi smo se odločili za svojo demokracijo. Preveč smo pretrpeli in žrtvovali, dovolj smo se naučili, da bi se igrali z usodo države in ljudstva. Naša vlada s Titom na čelu je vzniknila iz borbe, iz vstaje in dobro nas je zastopala pred sovražniki; to vlado podpira ogromna večina naroda in kar se tiče volitev, so izgubili volivno pravico samo tisti, ki so med vojno v službi okupatorja delali za zasužnjevanje domovine. Naš narod se je boril za pravico do svobodnega razvoja v domovini, izvojeval si je to pravico, in ne bo je izpustil iz rok. Noben ostavke in intervencije ne zmože ničesar proti temu. Med vojno so mnogi zapuščali naš narod in intervenirali proti njemu, toda on je s svojo odgovornostjo in z vero v Sovjetsko zvezo preстал vse tudi brez tistih, ki so ga zapustili in je zmagal.

Končno je govornik naglasil, da Črnogorci poznajo svojo pot: ta pot je bila zaznamovana v tej veliki vojni. Govornik se je spomnil velikih sinov črnogorske domovine, ki so s svojo smrtjo za svobodo pokazali Črnogorcem pot. Ta pot je bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije po načelu enakopravnosti, bratstvo s Sovjetsko zvezo, bratstvo s slovanškimi državami in prijateljstvo s miroljubnimi narodi. Razen tega še: Takšna ljudska demokracija, takšna ljudska oblast, ki bo omogočila narodu, da bo stalno napredoval od zmage do zmage.

Pozivam vas v imenu slavne preteklosti, v imenu časti in junaštva, v imenu naše bodočnosti, v imenu naše ljubezni do vsega, kar je plemenito in ljudsko in mirno, da se združimo v enotno, v eno, kar je protijudsko in protinarodno, v imenu naših žrtv in muk, da glasujete 11. novembra vsi kot eden — za Tita, za republiko, za federacijo, za novo ljudsko oblast, za neodvisno Jugoslavijo.

Za ministrom Djilasom je govoril podpredsednik Zastopne narodne skupščine Marko Vujačić, ki je poudaril samopozornost in junaštvo črnogorskega ljudstva v krvavi štiriletni narodni osvobodilni borbi in ga pozval, da še nadalje koraka po poti, ki jo je pokazal maršal Tito vsem jugoslovanškim narodom.

Za Markom Vujačićem je govoril glavni tajnik zvezne vlade Mitar Bakić. Predvsem je naglasil, da črnogorski narod ni bil nikdar tako enoten in odločen, da varuje izvojevane pridobitve osvobodilne borbe, kakor je danes. Nikdar pa ni

imel pred seboj tudi lepše prihodnosti skupaj z drugimi narodi Jugoslavije, kakor zdaj. Tega se tudi zaveda ter si prizadeva, da bi premagal vse težave, ki ga ovirajo na poti k srečnejši prihodnosti. Govornik se je v svojem govoru dotaknil tudi mednarodnega položaja Jugoslavije ter je dejal:

»Mednarodni položaj Jugoslavije se od dne do dne bolj utrjuje. Stiki Jugoslavije z drugimi državami so čedalje bolj živi, konkretni in mnogoteri. Najpomembnejše dejanje v življenju države in narodov Jugoslavije je pogodba o prijateljstvu, vzajemni pomoči in o povojnem sodelovanju Jugoslavije in Sovjetske zveze.

Naša vlada je vzpostavila diplomatske zveze s celo vrsto demokratičnih držav. Prizadeva si, da bi bili naši stiki z zavezniki še globlji ter se držal načela, da morajo biti zveze, ki so nastale med vojno proti skupnemu sovražniku v miru še močnejše. Na tem mestu lahko naglasim, da naša vlada in država natančno izpolnjujeta mednarodne obveznosti, kajti to je zadeva časti naših narodov in najboljši način za utrjevanje miru, varnosti in prijateljskega sodelovanja med narodi, predvsem z zavezniki državami.

Dve vprašanji življenjskega pomena za našo državo sta v ospredju pozornosti in dela naše vlade. Ozemeljske zahteve do Italije — priključitev Julijske Krajine, Istre in Trsta k demokratični federativni Jugoslaviji. Naše zahteve so pravične ter upravičene. Na najboljši poti smo, da bodo te naše zgodovinske in narodnostne pravice uresničene, da bodo popravljene napake prve svetovne vojne ter da bo odpravljeno surovost ter samovoljno postopanje italijanskih imperialistov, kar so drago plačali vsi naši narodi. Čas je, da vržejo na grmado najbolj brezobzirno in vsiljeno mednarodno pogodbo — Rapalsko pogodbo — ter da pridejo naši bratje, ki so bili stoletja sužnji ter zatirani, v okrilje svoje domovine Jugoslavije.

Drugo vprašanje so naše reparacijske zahteve. Čež nekaj dni bo naše odposlanstvo odpotovalo na mednarodno konferenco, ki bo razpravljala o vojni odškodnini v Parizu. Zastopamo stališče, da nam v polni meri poplačajo, kar je bilo uničeno in oropano, kajti nobena druga država ni žrtvovala toliko za svobodo in zmago Združenih narodov kakor Jugoslavija. Zato morajo Jugoslavijo na mednarodni konferenci upoštevati tako kakor terja mednarodna pravica. Glede na žrtve in na delež za zmago mora Jugoslavija prejeti ustrežajočo vojno odškodnino.

Nadalje se je govornik dotaknil dela vlade za demokratizacijo države, ki obsega tudi agrarno reformo. Govornik je tudi o skrbi vlade, da bi bil preskrbljen z živežem pasivni in opustošeni kraj. V tem pogledu so bili doseženi veliki uspehi. Končno je govornik pozval, da se oprimejo še z večjo vneto dela za obnovo ter da podjemo na volitve za popolno zmago ljudske demokracije.

Izjava ameriškega senatorja Pepperja

Ameriški senator G. C. Pepper, ki je v ponedeljek popoldne prispel v Beograd, je sprejel v prostorih ameriškega poslanstva zastopnike tujege in domačega tiska. Senator G. Pepper je član večih odborov ameriškega senata, med drugim tudi odbora za zunanje zadeve, ki ima, kakor je znano, velik vpliv na ameriško zunanjo politiko. G. Pepper je razen tega tudi član senatskega odbora za trgovske zadeve, ki igrajo veliko vlogo v ameriški zunanji trgovini. V tem svojstvu je senator Pepper obiskal več evropskih držav in nekatere dežele srednjega vzhoda. Obiskal je London, Pariz, Berlin, Moskvo, Teheran, Ankaro, Rim, Dunaj in Budimpešto, od koder je prispel v Beograd. Na tem potovanju se posebno zanima za splošne gospodarske in politične razmere v državah, ki jih obiskuje.

Senator G. Pepper je v svoji izjavi novinarjem razložil načela zunanje politike Združenih držav Amerike. Potem je prešel na svoje bivanje v Jugoslaviji ter dejal:

»Zelo sem vesel, da sem obiskal vašo državo. Svoji sem pristvoval lepi in zanimivi večerji, ki nam jo je priredil maršal Tito in ki mi je izredno ugajala. Maršal Tito je čudovit človek.

V Združenih državah Amerike smo običajno skupno z vsem svetom borbo, ki jo je vodil Tito za osvoboditev jugoslovanških narodov proti nacizmu. Jugoslovanški narodi so žrtvovali v tej vojni več kakor kateri koli drug narod na svetu. Davi sem imel konferenco z gospodom poslanikom in z osebjem poslanstva, nakar smo se skupno delj časa pogovarjali z maršalom Titom. Razgovoru je prisostvoval tudi jugoslovanški poslanik v Washingtonu in več generalov. Govorili smo v splošnem o odnosih v sedanosti in v prihodnosti med Združenimi državami Amerike in Jugoslavijo.

Bil sem na kosilu, ki nam ga je priredil predsednik skupščine v parlamentu. Kosilu so prisostvovali politični vodje vključno z g. Grolom, zastopnikom opozicije.

»Odgovarjajoč na vprašanja novinarjev je senator G. Pepper dejal:

»Kar se tiče mojih razgovorov z maršalom Titom, moram naglasiti, da je maršal Tito predsednik vlade in zato mislim, da bi bilo potrebno, da bi dal izjavo prvi on. Kakor sem dejal, konferenca je bila dolga, iskrena in razgo-

varjali smo se o ameriško-jugoslovanških stikih v sedanosti in v prihodnosti. Razumljivo je, da smo razpravljali o sedanem splošnem položaju in o zadevah, ki po mojem mnenju lahko še bolj poglobijo prijateljstvo v prihodnosti.

Kljub kratkemu času, ki sem ga prebil tukaj, sem se lahko prepričal, da je Jugoslavija mnogo pretrpela v tej vojni in da je prišlo do velikih motenj v njenem političnem in gospodarskem življenju med vojno, a da se je zdaj v resnici znašla.

Jugoslovanški narodi so bili vedno vneti za svobodo in neodvisnost. Nimajo dolge tradicije neodvisnosti. Preživeli so eno najstrašnejših vojnih opustošenj, kar jih je kdaj pretrpel kateri narod. Vse te škode ni mogoče popraviti brez vojn. Prepričan sem, da so čustva narodov Jugoslavije demokratična, a prav tako so demokratična tudi čustva vlade Združenih držav Amerike, ki želi, da se v Jugoslaviji ustvarijo takšni pogoji, kakršni bodo upravičevali podporo, ki jo Združene države Amerike dajejo jugoslovanškemu ljudstvu. Samo po sebi je razumljivo, da ima prijateljstvo med našima državama in popolno zaupanje druge v drugo velik pomen za obe državi.

Prepričan sem, da maršal Tito razume povojne težave. On je tako sijajno premagal težave vojne ter vodil svoj narod od zmage do zmage med vojno, da sem prepričan: njegovo ime bo ostalo, kakor ime našega predsednika Georga Washingtona, nepozabno med narodom kot ime človeka, ki je prvi v vojni, prvi v miru in prvi v sreči svoje domovine.

Naši državni sta sodelovali med vojno. S sporazumom v Jalti je bila priznana jugoslovanška vlada in ta sporazum pomeni zadnje poglavje v naših odnosih.

Zelo mi je drago, da ljudstvo v Jugoslaviji gleda s simpatijami na Združene države Amerike in čeni pomoč, ki mu jo nudimo po UNRRA-i, kakor tudi podporo, ki smo mu jo nudili med vojno. Ponovno naglašam, da je Združenim državam Amerike mnogo na tem, da vlada v vaši državi blagostanje in upamo, da bo naše bratstvo v demokraciji trajalo za vedno.

S tem je senator Pepper končal svojo izjavo. Iz Beograda je odpotoval v Bukarešto, od tam pa pojde v Sofijo in Prago in končno odpotuje v Nürnberg, kjer bo sodeloval v razpravi o vprašanju vojnih zločinov. V Združene države Amerike se bo vrnil preko Pariza in Londona.

Dopisnik »United Press« o dokaznem materialu izdaje in zločinov Draže Mihajlovića

Dopisnik »United Press« prinaša poročilo, da se bliža h koncu delo zbiranja materiala proti Draži Mihajloviću zaradi izdaje in brezštevilnih zločinov, ki jih je zakrivil proti vojakom in civilnim osebam. Poročilo pravi, da so že izdali prvo knjigo na 600 straneh, ki vsebuje listine in pisma, ki se tičejo Mihajlovićeve izdaje in zločinov. Druga knjiga istega obsega se pripravlja. Razpravlja se o možnosti izdaje tretje knjige. Pričakujejo, da bodo zbrani novi dokazi proti Mihajloviću ob priliki sojenja generala Bastia-

ninića, čigar izročitev so Jugoslovani zahtevali. Važni dokazi se nahajajo v rokah britanskega vojnega ministrstva. So razlogi za mnenje, da so britanski zvezni častniki v Jugoslaviji poročali o zločinih Mihajlovićevih četnikov. Obstojca celo dokaz, da je Mihajlović nekoč zagrozil britanskim častnikom, da jih izroči Nemcem, ako bo odpoklicana britanska vojna misija. Smatrajo, da ni več razlogov, da bi britansko vojno ministrstvo še naprej prikrivalo poročila, ki se tičejo Mihajlovićevih zločinov.

Skupščina Zveze novinarskih društev Jugoslavije

Na ustanovnem običnem zboru Zveze društev novinarjev Jugoslavije, ki se je nadaljeval v ponedeljek, je spregovoril urednik »Primorskega dnevnika« iz Trsta ter povedal, kakšne težave mora premagovati slovenski tisk v delu Julijske krajine, ki je pod zavezniško vojsko upravo. V vsej Julijski krajini izhajajo le tri glasila narodno osvobodilnega gibanja, med njimi je »Il Lavoratore«, glasilo Komunistične partije Julijske krajine. Vsi trije listi se morajo neprestano boriti z ovirami, ki jim jih povzročajo oblasti. »Primorski dnevnik« lahko izhaja le na dveh straneh, ker ne dobi papirja. Medtem pa izhaja cela vrsta dnevnikov in tednikov, ki je njih edini namen, da blatijo narodno osvobodilno gibanje in ki pri njih sodelujejo številni fašisti.

Zborovalci so se dotaknili vprašanja usposabljanja novinarskega kadra ter prirejanja tečajev in ustanovitve novinarske šole.

Sprejeta so bila pravila Zveze društev novinarjev Jugoslavije, nakar je bil izvoljen odbor. V upravnem odboru so: Pjer Križanič, predsednik in podpredsednik: Marjan Stilkovič, Dojčilo Mitrovič in Lev Modic; tajnika: Milan Šlani in Bogdan Pešić; blagajnika: Zdenko Has in Zivan Mitrovič; odborniki: M. Petrovič, B. Rapajčić, B. Sokolič, C. Kranjc, B. Bašin, L. Mojsov, N. Hadžić Vasiljev, J. Vukmanović, M. Lalič, M. Šotra in L. Čermak. V nadzornem odboru so: Ivan Vejvodica, predsednik in odborniki: I. Topalovski, Fr. Drenovec, S. Todič in O. Djičić.

Za častne člane Zveze novinarskih društev Jugoslavije so bili izvoljeni: Moša Pijade, podpredsednik Zastopne narodne skupščine, Dmitar Vlahov, podpredsednik Zastopne narodne skupščine Edvard Kardelj, podpredsednik Zvezne vlade, Milovan Djilas, minister za Crno goro, Jaša Prodanović, minister za Srbijo, Sava Kosanović, minister za informacije Zvezne vlade, Vladislav Ribnikar, prosvetni minister Zvezne vlade, Boris Kidrič, predsednik Narodne vlade Slovenije, dr. Vladimir Bakarič, predsednik Narodne vlade Hrvatske, Rodoljub Čolaković, predsednik Narodne vlade Bosne in Hercegovine, Boris Ziberl, publicist Radovan Zogović, književnik, Vasa Stajičić, publicist, Velibor Gligorič, publicist, Luis Adamič, pisatelj, Ilja Ehrenburg, pisatelj, Konstantin Simonov, pisatelj, N. Galaktionov, publicist, dr. Omer Nišani, predsednik Profitašiščnega sveta narodne osvoboditve Albanije.

Moša Pijade v Sremski Mitrovici

V Sremski Mitrovici je bilo v nedeljo veliko zborovanje. Na njem je govoril podpredsednik Zastopne narodne skupščine Moša Pijade ter dejal med drugim: Zdaj, neposredno pred volitvami, mora sleherni državljani položiti račune o vsem, kar je preživel zadnja leta. Ni pa le dovolj, da se ozre nazaj, kako je bilo v zadnjih vojnih letih, temveč tudi, da se spomni razmer v bivši Jugoslaviji. Ljudje radi pozabljajo takrat, ko se jim godi nekoliko boljše, na večerjanje zlo. Naši narodi so pa v zadnjih letih preživeli takšne strahote, da terja njihova čast, da tega ne smejo pozabiti.

V nadaljnjem govoru se je govornik dotaknil razmer v bivši Jugoslaviji in kako je prišlo do poloma, nakar je spregovoril o vlogi Komunistične partije za

osvoboditev. Potem je dejal: Tovariši in tovarišice! Vsega tega se moramo spominjati, ko pojedemo 11. novembra na volitve. Ne smemo pozabiti nedolžnih, ki so bili žrtve tuječevge besa, ne smemo pozabiti, da smo si sami našli pravo pot k svobodi in rešitvi narodne časti.

Končno je govornik naglasil pomen uvedbe skrinjice brez liste.

Ko bi ne bilo takšne skrinjice, bi nekateri govorili, češ, vse to je opozicija, za vse tiste, ki bi se ne udeležili volitev, tudi za polmrtevce. Razen tega so maldodušneži, ki se še vedno bojujejo in ki bi morda radi ostali doma ter se vzdržali, a bi se tudi balli, čeprav ni nobenega razloga za to, če bi ostali doma. Tako se nudi tudi njim prilika, da bodo šli na volitve, čeprav samo zato, da spu-

stijo krogljico v skrinjico brez liste. Zakaj, jaz mislim, da bodo v skrinjice Ljudske fronte padle krogljice ljudstva, a ne glasovi strahopetcev. S skrinjicami brez liste smo tudi povsem zamašili usta tako imenovanim demokratom, ki kritizirajo našo oblast, ker je z uvedbo te skrinjice zajamčena popolna tajnost glasovanja slehernega volivca. In to tajnost so hoteli okrniti z abstinenco. Vidite, volitve bodo čez 14 dni in nihče jih ne more preprečiti. Čez 14 dni bomo imeli najbolj demokratične volitve, svobodne, kakršnih verjetno ne pominj noben tukajšnji stavec. In na teh volitvah bomo doživeli velikšno zmago Ljudske fronte, prav tako veliko ter popolno, kakršna je bila zmaga narodno osvobodilnega gibanja in naše jugoslovanške armade proti zunanjemu sovražniku.

11. novembra bomo pokazali domači in tuji reakciji skupno s kraljem, da naš narod ve, kaj dela, da ve, kaj je dosegel doselej in ve, kam gre. Ne dvomim o tem, komu boste izkazali zaupanje. Izkazali ga boste tistim, v katere ste imeli zaupanje doselej in ki so verovali v vas, ki so vas tudi mogli voditi k zmagi zato, ker so verovali, da je ljudstvo sposobno ter takšno, v kakršnega verujejo. Ljudstvo je moglo iti za njimi, ker so svojo vero v meč in sposobnost ljudstva prenesli na slehernega človeka naše skupnosti. Ne dvomim, da bo 11. november ne le velika zmaga Ljudske fronte, temveč tudi pravi narodni praznik. Zato vzklizimo: Zivela ljudska federativna demokratična republika Jugoslavija!

Glasovali boste za kandidate zvezne liste, ki ji stoji na čelu tisti, ki nas je tako modro in slavno vodil v najhujših letih vojne do zmage in ki bo nas znal tudi v miru voditi k boljši in srečnejši prihodnosti — maršal Tito.

Volivni sklad OF

V Sloveniji je bilo doselej zbrano za volivni sklad Osvobodilne fronte 1.576.915,50 din. Od tega so prispevali: Okrožno mesto Ljubljana 540.037,75 din celjsko okrožje 329.167,75 din ljubljansko okrožje 313.139,— din mariborsko okrožje 285.249,— din novomeško okrožje 114.322,— din

Skupaj 1.576.915,50 din

Nadaljujmo z zbiranjem v volivni sklad!

Razgovor dopisnika »Komsomolske pravde« z maršalom Titom

Nadaljevanje s 1. strani.

Na koncu sem vprašal maršala, kakšne naloge stojijo sedaj pred mladino Jugoslavije?

Naloge mladine so sedaj raznovrstne in velike. Prva naloga je, da se še naprej aktivno udeležuje dela za obnovo naše dežele. Vlada in krajevne oblasti dajo na razpolago vse, kar je mogoče, da bi mladina aktivno sodelovala pri obnovi dežele in da bi pri tem dajala pobudo. To nalogo mladina odlično rešuje. Tako je bilo na vasi v času setve in v času žetve, pri pripravah kuriva za mesta, pri gradnji mostov in cest, ki so jih porušili okupatorji, pri odstranjevanju ruševin, pri obnovi šol, kulturno prosvetnih ustanov v mestih in posebno še v vaseh. Povsod mladina sodeluje in kaže velik polet. To delo je treba nadaljevati. Aktivno sodelovanje pri obnovi je ogromna naloga naše mladine. Druga naloga je vzgoja naše mladine. V štirih letih vojne smo zelo zaostali glede izobrazbe mladine. Šole niso delale. Mnogi otroci so zaostali. Res je, da smo se tudi v času vojne borili proti nepismenosti, ustanavljali smo tečaje in šole v partizanskih oddelkih in v našem zaledju. Sedaj pa skrbimo za to, da obnovimo celokupen sistem prosvete in vse šole. Prebivalstvo pri tem aktivno sodeluje. Pogosto mi pripovedujejo, kako kmetje sami obnavljajo

šole v vaseh. To je zelo pogost pojav. Slabo pa je to, da nam manjka učiteljev. To pomanjkanje moramo izpopolniti in ga že izpopolnjujemo z našo mladino, ki je dovršila gimnazijo. Končno je tretja naloga fizična vzgoja naše mladine. Imamo namen, da na široko razvijemo fizikulturo in šport v mestu in na vasi. Mladina mora imeti vse možnosti za vsestranski fizični razvoj. Zaradi tega smo predvideli razne vladne ukrepe, ki bodo zajamčili vsestranski razvoj fizikulture in športa v množicah.

Ko so bila vsa vprašanja izčrpana, me je maršal vprašal o mojih vtisih s potovanja po državi. Govoril sem, maršal pa me je nekolikokrat prekinil s svojimi pripombami. Posebno je poudaril pestrost narave in načina življenja v državi ter je z velikim zasnosom govoril o bogastvih naše zemlje, ki še niso raziskana. Govoril je o tem, kako so reakcionarne vlade stare Jugoslavije na spreten način ovirale razvoj industrije in raziskovanja naravnih bogastev zato, ker se vladajočim razredom ni izplačalo. Na koncu je maršal v zelo zanimivi in živi obliki govoril o nalogah, ki stojijo sedaj pred ljudstvom in vlado Jugoslavije, in o tem, kako dobro in nadarjeno jugoslovanško ljudstvo samopozrtvovalno obnavlja svojo državo. S tem sva razgovor končala. Maršal se je poslovil zelo pristržno in ljubezljivo.

(»Komsomolska pravda«)

»VPRASHANJA NAŠIH DNI« (nedeljska priloga »Ljudske pravice«)

bodo v nedeljo, 4. novembra, izšla na 32 straneh, bogato ilustrirana. Številka bo posvečena 28. obletnici velike Oktobrske revolucije.

NAROCITE SE TAKOJ NA »LJUDSKO PRAVICO«!

Gesla CK Vsezvezne Komunistične partije (boljševikov)

ob osemindvajsetletnice Oktobrske revolucije

Moskva, 29. okt. (Tass) Moskovski tisk prinaša proglas Centralne komiteja Komunistične partije (boljševikov) ob priliki osemindvajsetletnice velike Oktobrske socialistične revolucije:

1. Naj živi osemindvajseta obletnica velike Oktobrske socialistične revolucije!

2. Slava sovjetskemu ljudstvu, ki je zmigalo nad fašističnimi imperialisti — Nemci in Japonci!

3. Slava junaški Rdeči armadi, ki je ohranila pridobitve velike Oktobrske socialistične revolucije ter zmigala sovražnika.

4. Naj živi mornarica sovjetske sile in njeni junaški mornarji!

5. Vojaki Rdeče armade in vojne mornarice, ki ste izven meja sovjetskega ozemlja! Čuvajte mir in varnost naše domovine, dvigajte visoko čast in ponos sovjetskega vojaka!

6. Pozdrav ljudstvu Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Francije, Poljske, Jugoslavije, Češkoslovaške, Holandske, Grčije, Albanije, Norveške, ki so kot zavezniki sovjetskega ljudstva premagali nemškega napadalca!

7. Pozdrav ljudstvu Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Kitajske, ki so kot zavezniki sovjetskega ljudstva premagali japonskega napadalca!

8. Pozdrav ljudstvu Italije, Romunije, Finske, Bolgarije in Madžarske, ki so pretrgali zvezo s hitlerjevci in obrnili svoje orožje proti fašizmu! Naj živi trden mir med narodi!

9. Ne dovolimo, da bi napadalne dežele zopet grozile mirnemu življenju narodov!

10. Bodimo budni čuvarji miru med narodi! Naj živi Sovjetska zveza s svojimi zaslugami za svetovni mir in varnost!

11. Pozdrav demobiliziranim borecem Rdeče armade, ki so se vrnili na svoje delo, ki ustvarja pogoje za mirno življenje!

12. Živele naše slavne obmejne straže, budne čuvarice sovjetskih meja!

13. Delavci Sovjetske zveze! Pomoč družinam borecev Rdeče armade je sveta obveznost vseh sovjetskih rodoljubov. Posvetimo splošno skrb in pozornost družinam vojakov in častnikov Rdeče armade!

14. Slava junakom Sovjetske zveze in junakom socialističnega dela — najboljšim sinovom naše domovine!

15. Delavci Sovjetske zveze! 10. februarja 1946 bodo volitve v Vrhovni sovjet ZSSR. Izvolimo za poslance v Vrhovni sovjet ZSSR najboljše sinove in hčere našega ljudstva! Označimo pomen volitev s še večjimi napori pri delu!

16. Delavci Sovjetske zveze! Popravimo čimprej mesta in vasi, ki so porušene, ki so trpele pod nemško zasedbo!

17. Delavci in delavke, inženirji in tehniki premogovne industrije! Dvignite proizvodnjo premoga, zagotovite kurivo vsem potrebam narodnega gospodarstva v deželi!

18. Delavci in delavke, inženirji in tehniki petrolejske industrije! Povečajte erpanje in predelavo petroleja! Preskrbite nemudoma s potrebnim materialom premogovne industrije, poljedelstvu in prometu!

19. Delavci in delavke, inženirji in tehniki železne in nečelezne žovinarske industrije! Preskrbite se v večji meri kovino za potrebe narodnega gospodarstva dežele!

20. Delavci in delavke, inženirji in tehniki mehaničnih delavnic in tovarn! Povečajte dobavo strojev industriji in poljedelstvu. Izboljšajte čimprej tehniko mehanične zgradbe v Sovjetski zvezi!

21. Delavci in delavke, inženirji in tehniki prometne strojne industrije! Dobavljajte več vagonov in lokomotiv! Zagotovite hitro obnovo in nadaljnji razvoj železniškega prometa!

22. Delavci in delavke, inženirji in tehniki tovarn za strojne dele! Gradnja strojnih delov je bistvena podlaga za tehnično oborožitev dežele! Izboljšajte kakovost in povečajte množino strojnih delov, ki jih dobavljate!

23. Delavci in delavke, inženirji in tehniki vojne industrije! Izboljšajte vojno tehniko Rdeče armade! Utrdite moč oboroženih sil Sovjetske zveze!

24. Delavci in delavke, inženirji in tehniki gradbene industrije! Obnovite čimprej podjetja, stanovanjske hiše in kulturne zavode, ki jih je porušil nemški osvajalec! Gradite po najnovejših hitrih metodah plavže, peči, rudnike in električne centrale ter tovarne!

25. Delavci in delavke, inženirji in tehniki električnih central! Hitro povečajte jakost električne energije! Nemudoma preskrbite delovanje industrije!

26. Delavci in delavke, inženirji in tehniki gozdne industrije! Povečajte sečnjo in prevoz lesa! Zadostite potrebam narodnega gospodarstva naše dežele po lesu!

27. Delavci in delavke, inženirji in tehniki industrije gradbenega materiala! Povečajte proizvodnjo cementa, opek in stekla! Pomagajte hitri izgradnji novih podjetij in stanovanj!

28. Delavci in delavke, inženirji in tehniki tekstilne in male industrije! Povečajte z vsemi sredstvi proizvodnjo tkanin in klobučarstva, obleke in obutve za prebivalstvo! Borite se za izboljšanje kakovosti proizvodnje!

29. Delavci in delavke, inženirji in tehniki krajevne industrije in industrijskih zvez! Pokažite več pobude pri izrabljanju krajevnih surovin! Povečajte dobavo in izboljšajte kakovost blaga široke potrošnje!

30. Delavci in delavke, inženirji in tehniki prehranjevalne industrije! Pridelujmo več hranilnih proizvodov za prebivalstvo!

31. Delavci sovjetske trgovine in skupne prehrane! Borite se za boljše zadovoljitev zahtev sovjetskega potrošnika, za izboljšanje metod v sovjetski trgovini v mestu in na deželi!

32. Sovjetski železničarji! Preskrbite in oskrbite dobro delovanje vlakov s tovorom v zimskih okolnostih za narodno gospodarstvo dežele! Bojujte se za večji dvig discipline in organizacijskega duha pri železnih! Čimprej obnovite porušene železniške proge!

33. Delavci pomorske in rečne plovbe! Preskrbite potreben prevoz tovara za narodno gospodarstvo!

34. Kolhozniki in kolhoznice! Delavci in delavke strojnih oddelkov traktorjev, sovhovnih gospodarstev in zootehnik! Dobavljajmo poljedelske proizvode prebivalstvu in surovine industriji! Izvršujmo do popolnosti državni gospodarski načrt žetve!

35. Vodje kosilnih strojev, delavci strojnih oddelkov in mehaniki traktorjev strojnih in traktorskih oddelkov in sovhovov! Obnovite v pripravnem času svoje stroje!

36. Kolhozniki in kolhoznice, kmetje in kmetice sovhovov, agromi, zootehniki in veterinarji! Zvišajmo proizvodnjo živinoreje! Pomagajmo povečanju živinoreje! Dobavljajmo deželi več proizvodov živinoreje!

37. Sovjetski znanstveni delavci! Obogatite sovjetsko znanost in tehniko z novimi odkritji, iznajdbami in raziskovanji! Uporabljajmo na širšem polju plodove znanosti za razvoj gospodarstva in kulture narodov Sovjetske zveze!

38. Književniki in umetniki Sovjetske zveze! Ustvarjajte dela, ki so vredna velikega sovjetskega naroda!

39. Učitelji in učiteljice! Delavci na polju javnega pouka! Vzgačajte s kvalitetnim poukom otroke v šolah! Vzgojite sovjetske državljane, ki bodo izobraženi in razgledani, rodoljube socialistične države!

40. Medicinski delavci! Razboljšajte delovanje medicinskih in sanitetnih ustanov, vzgojite medicinsko pomoč prebivalstvu!

41. Namesčenci sovjetskih zavodov za izvedbo zakonov! Borite se za natančno izvedbo sovjetskih zakonov, skrbno pazite pri reševanju prošelj in potreb delavcev! Izboljšajte delovanje sovjetske uprave!

42. Delavci Sovjetske zveze! Ozdravimo čimprej rane, ki nam jih je povzročila vojna! Obnovimo in zgradimo nova stanovanja, holnice, tovarne, električne centrale, rudnike in delavnice!

43. Delavci Sovjetske zveze! Dvignimo življenjski standard prebivalstva! Zboljšajmo preskrbo naših mest in vasi!

44. Skrb za otroke, ki odgovarja materialnim, socialnim in kulturnim potrebam delavca in namesčenca, je častna naloga sindikalnih organizacij! Naj žive sovjetski poklicni sindikati!

45. Naj žive sovjetske žene, ki se aktivno udeležujejo gospodarstvenega in kulturnega življenja naše dežele!

46. Sovjetski mladinci in mladinke, seznanite se nemudoma z moderno tehniko, znanostjo in kulturo! Delajte z odpovedovanjem za dobrobit naše domovine! Naj živi sovjetska mladina!

47. Učenci sovjetskih šol! Člani komunistične mladine! Pionirji in pionirke! Učite se, pripravljajte se, da boste postali trdni glasniki Leninove stvari!

48. Komunisti in komunistična mladina! Bodite v prvih vrstah borecev za nadaljnjo utrditev moči naše socialistične države!

49. Naj živi velika Sovjetska zveza in njene zasluge za srečo in slavo narodov naše domovine!

50. Naj živi ustava ZSSR — ustava socialistične družbe! Naj živi sovjetska demokracija!

51. Naj živi bratska zveza in nerazrušeno prijateljstvo med narodi Sovjetske zveze!

52. Naj živi Komunistična (boljševiška) partija ZSSR, pobudnik in organizator naših zmag!

53. Naj živi vodja sovjetskega ljudstva — veliki Stalin!

54. Pod Leninovim praporom, pod Stalinovim vodstvom — naprej k novim uspehom pri socialistični zgradnji! Sreča in uspeh naših veliki domovini!

Centralni komite Vsezvezne Komunistične partije (boljševikov)

Pismo otrokom in ženi padlega borca

Že večkrat sem se hotel obrniti na Vas, da bi Vas obvestil o grobu Vašega pokojnega moža Lado, ki je padel smrtno zadet poleg mene.

Ob tej priliki bi Vam rad povedal, kako je Lado junaško prenašal nadčloveške napore, kako ponosen je bil v borbi in kako je večkrat pripomnil: »Če padem, bodo moji otroci lahko s ponosom hodili na moj grob — ne bo jih treba biti sram očeta. Velika je stvar, za katero se borimo, vredno je!« Pogosto sva govorila o najinih družinah in ne morem Vam povedati, s koliko ljubeznijo se je pogosto spominjal Vas in otrok. Če se ne motim, mi je kazal tudi fotografije svojih najdražjih. Idealen fant je bil Lado in tako srčno dober, da mi bo doživeljaj — uro pred njegovo smrtjo — večno ostal v spominu kot primer nedopovedljive plemenitosti, srčne dobrote in resničnega, pravega tovarišstva, ki se lahko izkaže samo v najtežji uri.

Da bi kasneje, ko bodo veliki, vedeli njegovi otroci, kako plemenitega očeta so imeli, očeta, ki je z ljubeznijo nanje in na svobodno domovino prelil svojo kri, Vam hočem zapisati to zgodbo.

V pohodu XIV. divizije na Stajersko, ko smo v borbah noč in dan razbijali sovražnikove obroče in z nadčloveškimi močmi lomili njegovo ofenzivo, smo bili vsi do kraja izčrpani, prestrašeni in lačni. Tistega dne, ko smo se pomikali na Graško goro, že dva dni nismo imeli ničesar v ustih. Jaz sem bil težje ranjen in Lado se mi je ponudil, da bo vodil mojega konja.

Govorila sva o najinih otrokih. Tako toplo je mislil nanje! So sedaj ga vidim, vsega v irvu, ko me je v tistem poslednjem snežnem viharju pogledal izpod svoje polhovke posebno zaupno in mi dejal: »Že dva dni nismo ničesar zaužili. Ti si še posebno revež, ker si izgubil toliko krvi. Več za najhujšo silo nosim v nahrbtniku malo prepečenca in nekaj ocvirkov. Dostikrat sem bil že hudo lačen, pa se te železne rezerve nisem hotel doklani. Vedel sem, da bo še hujša sila... Ko pridemo na vrh hriba, bom odprl nahrbtnik in bom dal — tebi, ti si res potreben!«

Prišli smo vrh hriba, tedaj pa je borba zadavljala tako strahovito, da ni bilo časa misliti na prepečenec in ocvirke. Topovske granate so padale med nas obkoljene na Graški gori vedno pogosteje. Strašno je tedaj kosila smrt v naših vrstah. Razjahal sem in si poiskal zavetja za debelo

bukvijo, Lado je privezal konja in si tudi sam poiskal v bližini zavetja za močnim drevosom. Eksplozije sovražnikovih topovskih granat so nas domala oglušile in v dim zavili v tem peklju pogosto nismo niti videli drug drugega. Zdal je zajčel ta tovariš pridaj drugi... Malo niže od nas je granata strahotno razmesarila pet tovarišev in par konj, malo višje proti nam se je zgrudil smrtno zadet kipar tovariš Belač. Kri in sneg in spet sama kri, sneg, mraz, gost dim in neprestane nove eksplozije med nami, čisto med nami. Stopil sem pogledat nekaj korakov niže, če bi se dalo Belacu pomagati. Bil je mrtev. Spet silna eksplozija, da me je z vso močjo orlo v sneg, dim in v strašnem peklju glas, ki me je bolj prizadel, kot bi me lastna smrt: »Lado Miholič je padel!«

Ni izraza za ljubezen, spoštovanje in ne vem za kakšno najlepšo čustvo, ki me je pognalo v smer, kjer je bil Lado. Kol blazen sem rjovel: »Zdravniki, zdravniki! In prišel je zdravnik, ugotovil je smrt. Dolgo je iskal, vse telo mu je pregledal in med bližajočimi se žožgi mitraljskih krogel sem slišal še to, da je zdravnik dejal: »Najbrž je ob močnem zračnem pritisku z glavno udaril ob bukev, ni mu pomoči, mrtev je!«

Tedaj se mi je zameglilo in od notranje bolečine sem se šele kasneje zavedel.

Videl sem mnogo smrti in krvi, toda Ladotova smrt me je posebno prizadela. Ali si morete misliti bolj plemenitega, bolj nesebičnega tovarišta, kol ga je uro pred svojo smrtjo izpričal Lado Miholič? Sam je bil tako prestrašen, izčrpan in obupno lačen, da se je komaj premikal, pa je namenil — ko že dva dni, razen kepic snega, ni imel ničesar v ustih — svojo skromno železno rezervo, ne sebi, ampak ranjenemu tovarišu!

Takšno tovarišstvo, kol ga je izpričal uro pred svojo smrtjo Lado Miholič iz Sodražice, takšno najboljša človeška čustva in lastnosti, to je bilo tisto, kar je v najtežjih borbah družilo borce Tomšičeve brigade v nerazdružljivo, nepremagljivo in neuničljivo borbeno edinico. Da, pravo in resnično tovarišstvo, ki je vladalo v XIV. diviziji, to je bilo silnejše orožje od vseh sovbskih granat, ki so nam prizadale sicer težke, nenadomestljive izgube najboljših tovarišev, strle pa nas niso.

To sem Vam hotel povedati, draga žena Lado Miholiča in ljubi njegovi otroci. Kadar bom mogel, bi Vas obiskal in rad bi se oddolžil Ladotovu spominu, če bom mogel kaj storiti za njegove zlate otročiče, ki jih je on tako srčno ljubil.

Vas pozdravlja

S. S.

Za spoštovanje naših novih zakonov

Protijudski zakoni so nekaj štiti koristil maoslovine kitke in privilegiranih slojev. Pod okriljem teh zakonov so bogateži razni korupcionisti, vojni dobičkarji in spekulanti. Ti zakoni so ozirali delavce v borbi za izboljšanje svojega socialnega položaja in zatirali demokratične težnje delovnega ljudstva. Najboljše si nove naših narodov so po teh zakonih zapirali kol »protidržavne elemente« ter jih preganjali kot največje zločince. Danes pa naši zakoni izražajo težnje in ideale, za kalere se je naše ljudstvo borilo v domovinski vojni. Zato so izraz volje osvojenih ljudskih množic.

Naši demokratični zakoni štiti življenjske interese delavcev, kmetov, delovne inteligence, vseh poštenih državljanov. Če si ogledamo kateri koli zakon nove Jugoslavije, vidimo, da vsi ti zakoni odgovarjajo težnjam našega ljudstva in so hkrati naprejem proti vsem sovražnikom našega ljudstva: proti sodelavcem z okupatorjem, domačim izdajalcem, saboterjem, spekulantom in vojnim dobičkarjem.

Z osvoboženjem vse naše domovine smo začeli izgrajevati in obnovljati državo po splošnem delovnem načrtu. Ta načrt se izraža v zakonih, ki jih je doslej izdala Zastavna narodna skupščina, v zakonih in odlokih federativnih skupščin in narodnih odborov. Ti zakoni, ki so v organski zvezi z načeli in pridobitvami osvobodilnega boja, danes ustvarjajo one pravne osnove, na katerih naši narodi dobivajo svoje pravo, svoje pravne norme, gradijo svoj demokratični pravni sistem. Bistvena značilnost novih zakonov je, da je zakonodajna volja ljudskih množic, kmetov, delavcev, delovne inteligence in vseh resničnih rodoljubov za ustvaritev demokratičnega programa našega osvobodilnega gibanja, Ljudske fronte Jugoslavije. Ti zakoni so torej samo zakonsko formulirane težnje in potrebe, življenjski programi naših narodov v splošnem državnem obsegu. Po svoji vsebini in namenu, po obliki in nastanku so pravi izraz naše ljudske demokracije.

Naši demokratični zakoni zahtevajo aktivno sodelovanje ljudskih množic pri izvrševanju. To sodelovanje ljudstva pri izvrševanju naših novih zakonov je izraz demokratičnosti, svobode in zaščitenih interesov delovnega ljudstva. Našo demokratično državo danes konkretno izgrajujemo, če vestno izvršujemo naše demokratične zakone, če jih enolno, smotno in hitro izvajamo v življenju.

Ugotovili pa moramo veliko pomanjkljivosti. Naši demokratični zakoni so mnogokrat zelo malo znani celo odgovornim funkcionarjem ter organom naše ljudske oblasti, da niti ne govorimo o ljudstvu. S tem stanjem moramo takoj prenehati, ker nepoznanje novih zakonov predstavlja veliko oviro v boju našega ljudstva za hitro normalizacijo in izgradnjo naše domovine. S površnim birokratskim delom nekateri funkcionarji — čeprav nehoti — ustvarjajo nered, zavirajo boj našega ljudstva proti notranjim sovražnikom. S tem pa pomagajo našim sovražnikom pri njihovem rotarjenju proti naši ljudski oblasti. Tako neodgovorno delo nekaterih funkcionarjev onemogoča ljudskim množicam, da bi videli v teh zakonih svoje zakone, zakone, ki neposredno izpolnjujejo njihove težnje. To pa nadalje preprečuje in zavira aktivno sodelovanje delovnega ljudstva pri izvrševanju in natančnem izpolnjevanju naše nove zakonitosti.

Naši notranji sovražniki danes nastopajo z novimi načini. V vprašanih prava, pravosodja in zakonitosti govorijo o važnosti zakonov. Toda žele si takih zakonov in take zakonitosti, ki bi jim še nadalje štiti njihove privilegije, njihove protinardne interese ter jim omogočala izkoriščanje našega ljudstva. Na drugi strani pa niso mnogo boljši tihi, ki zaradi namarnosti ali celo zlonamerno kršijo zakone ter s tem ustvarjajo nered. Kdor se ne ravna po zakonih in odredbah, mora biti — ne glede na svoj položaj — poklican na odgovornost. Kdor danes na odgovornem mestu ne izvaja naših demokratičnih zakonov, ne sme ostati na svojem položaju, če ne bo te težke napake v najkrajšem času popravil. Kakor naše ljudstvo odstranjuje iz javnega življenja saboterje, spekulante in ostale škodljivce tako bo odstranilo tudi iz državne uprave, iz organov naše ljudske oblasti vse take protijudske in protidemokratične funkcionarje.

Naši zakoni niso bili izdani za misnice nepoboljšljivih birokratov, ampak za hitro in točno izvajanje v življenju, za reševanje današnjih življenjskih problemov in za ustvarjanje temeljev nadaljnje izgradnje naše države. Zaradi tega se moramo vsi brez izjeme boriti za spoštovanje in izvrševanje naših demokratičnih zakonov ter za avtoriteto organov, ki jih izvršujejo. Zakone pa moramo izvrševati pravočasno, ker vsako zavlačevanje samo škoduje in onemogoča hitro izpolnjevanje življenjskih potreb našega ljudstva.

Vsa državana in narodna oblast je v rokah ljudstva. Zato morajo tudi naši zakoni in resnici poslati last ljudstva. Najširše sodelovanje ljudstva pri izvrševanju novih zakonov je velika odlika naše ljudske demokracije. Zato je naloga vseh naših aktivistov, da seznanjajo ljudske množice z našimi demokratičnimi zakoni ter jim razlagajo njihov veličinski pomen. Javni tožilec ima nalogo čuvati zakonitost. Zato je neobhodno potrebno, da je ljudstvo ozko povezano z javnimi tožilci. Ta povezanost, to sodelovanje ljudstva z javnimi tožilci mora biti široko, organizirano in plodno. Zato bomo v bližnjih dneh volili ljudske tožilce, ki bodo javnim tožilcem omogočili vsestransko pomoč ljudstva za točno izpolnjevanje naše nove zakonitosti. Sodelovanje ljudstva pri čuvanju pravnega reda in zakonitosti je sestavni del naše ljudske demokracije. To ustvarja resnično pravno varnost našega ljudstva v obrambo pred vsemi njegovimi sovražniki.

Rimskij-Korzakov: „Sneguročka“

Pravljica je odraz hotenja človekove notranjosti po fantazijskem doživljanju onega odmaknjenega, nedosegljivega, idealnega, skrivnostnega, po nenaravnih zakonih vodena življenja, ki dopolnjuje vsakdanost, ki človeka prestavlja iz realnih tal v sanjski svet. Kot taka zaživi predvsem v otrokovi duševnosti in je tesno povezana z načinom življenja celotne družbe. Čim manj je pogojev za normalno delovanje v svetu tem večje je hrepenenje, tem jasnejše in večje, tem pogostejše so vizije o dobroti in pravičnosti, o borbi med dobrim in zlim, o magični moči nekaterih naravnih in nenaravnih bitij, čudežnih naravnih pojavov. V pravljici skrivnostni okvir so postavljene kot nasprotja čudežnim pojavom in bitjem resnične podobe, polne človeških lastnosti v pozitivnem ali negativnem smislu, ki zapadejo ugodnemu ali zlohotnemu vplivu nenaravnih sil in nadzemskih bitij in so njih ljubljenci ali pa njih žrtve.

V podobnem smislu je grajena tudi pravljica Otrovskega »Sneguročka«. Ded Mraz in Pomladna vila, njuna hčerka Sneguročka, bog Jaril in mogočni car na eni strani, pastir Lel, Mizgir, Kupava, Berendej in kočarja Bobilova na drugi strani. Ljubezne Sneguročke do pastirja Lela in Mizgirjeva ljubezne do Sneguročke, njihova prebujajoča tvorba in predanost, epizodni prizori na dvoru s kočarjema: to so osnovni prizori nezne bajke.

Skladatelj Rimskij-Korzakov je z vsem znanjem svoje muzikalne narave pričaral pred poslušalce pravljичni svet, poetično opisal življenje narave, izlil vso toploto in milino v ljubezenske izpovedi in hrepenenja, znal stopnjevati dramatični zaplet v drugi in tretji sliki. Izrazno se je povzpel najvišje v peti sliki ob Sneguročkinem doživljanju prvih utripov porajajoče se ljubezni ter nakazal vso grozo skrusenega Mizgirja, ki je hotel seči predaleč, ki je hrepenel po ljubezni božanskega bitja, Sneguročke. Muzikalno-tehnično »Sneguročka« ni ruska opera v smislu »Kneza Igorja« ali »Borisa Godunova«; vpliv ruske melodične čutimo predvsem v spevih siepcev v tretji sliki, v Lovelih pesmih in v spevu Berendejev v čast sončnemu bogu Jarilu, čeprav se je tudi drugje skušal nasloniti na rusko narodno melodično in harmoniko. »Sneguročka« je nežna, lirično-pripovedna opera, ki nima mnogo izrazitih, dramatsko razgibanih, odskih momentov. Zato je za povprečnega poslušalca, ki se ne more vživeti v poetiko, v čustveno izpoved in v svojsko življenje narave, zlasti v prvih slikah manj dojemljiva, kar se je jasno pokazalo ob premierski izvedbi, ki je bila dokaj dostojna, v okviru zmogljivosti solistov, zbora in orkestra lepo naštudirana.

Dirigent Samo Hubad je pravilno interpretiral Korzakovijsko klasično ro-

mantiko in se potrudil izvesti iz nje vse, kar je mogoče. Preko umirjenega pripovedovanja in manjših zborških prizorov v prvih dveh slikah tudi on ni mogel in bilo bi napačno forsiranje v tej smeri. Skladje med solisti in orkestrom, ki je bil zopet diskreten, pravljичno nastrojenje, estetsko pojmovanje stilnih značilnosti in velika mera za čustvo so v glavnem karakterizacija izvedbe »Sneguročke«.

V tem krogu so se gibali solisti Bogdana Stritarjeva kot pastir Lel, Nada Stritarjeva kot Sneguročka, Janez Lipušček kot car, Milica Polajnarjeva kot Kupava in Anton Strukelj kot Mizgir. Nada Stritarjeva ima srebrn, kovinsko zvenječ, ne prav velik in obešen, tehnično zelo lepo izdelan sopran; čisto intonira in ima smisel za estetsko oblikovanje tona in linije. V začetku je bila igrala in čustveno manj sproščena in doživeta; za vsako sliko se je vživljala in stopnjevala čustveno potenco. Za Bogdano Stritarjevo velja v tehničnem pogledu isto, kar sem napisal zanj. V »Sneguročki« je bila gotovo igrala boljše, resničnejše, bolj doživeta. Milica Polajnarjeva v tej vlogi ni imela možnosti posebnega pevskega razuma. Če primerjam Kupavo z Marinko, moram ugotoviti popuščanje v smislu tehnične dobnosti in lepote tona. Igralsko je bila dovolj živahna, včasih za spoznanje groba. Janez Lipušček bi moral imeti za carja bogatejši ton, če bi hotel zaživeti svojemu dostojanstvu primerno v polni meri. Bil pa je njegov lirični tenor vendar ustrežajoč v izraznem smislu in kot tak boljši kot Janko. Tudi igrala je bil tokrat doslednejši. Baritonista Antonu Struklju je opazna velika rufina in nas ne prepriča toliko s prenašanjem in igro, čeprav ima predpogoje za to. Manjše vloge so peli: Elza Karlovičeva muzikalno in tehnično prav lepo Pomladno vilo, Franjo Sifer z nekoliko šumečim, dokaj barvitim in obsejnim glasom, a s slabšo vokalizacijo deda Mraza; klicarja na dvoru sta pela Slavko Strukelj in Samo Smerkolj, slednji z velikim in solidno obdelanim baritonom, ter Stefka Poličeva in Svetozar Banovec kot kočarja Bobilova.

Režija in inscenacija sta bili primerni; skušali sta približati čarobno okolje, ki je najpo za lažje dojemano pravljice. Posebno poglavje so naši kostumi, ki so v svoji narodnostni preostlosti dokaj zanimivi. Kaj danes že vse predstavljamo in pojmujemo pod ruskim kostumom? Morda bi bilo dobro ugotoviti enkrat za vselej njih pripadnost in jih ločiti v omahar.

»Sneguročka« ni reprezentančno delo niti po izbiri snovi, niti v dogajanju, niti po pisateljevi ali skladateljevi obdelavi, pač pa je prisrčno in preprosto delo, ki bo predvsem zaradi omenjenih lastnosti vedno znova in znova privabljalo.

C. C.

B. Smetana: „Prodana nevesta“

(Po premierski predstavi v ljubljanski Operi)

Besedilo Smetanove »Prodane neveste« se odlikuje po naravnem in neposrednem načinu opisovanja. V njem se odraža vedro pojmovanje odnosa do življenja, ki ga poživlja situacijska in besedna komika — z rahlim poudarkom človekovih dobrih in slabih strani — in z njo v zvezi značilni oris značajev. Skladateljeva stvariteljska domiselnost nadkriljuje dramatsko razgibanost besedila, je neizbrisna, sveža in kakor vsa Smetanova dela oplojena s češkimi narodnimi motivi. Lirika, humor in dramatika se razpoložensko menjavajo v takem pravilnem razmerju in nudijo tudi formalno-estetsko zaokroženost in logičnost prizorov v smislu razširjenih pesemskih oblik, torej v smislu trodelnosti. Vmes so nanizani baletni vložki, češki narodni plesi.

Z glasbenega vidika je torej opera vredna ponovne obdelave, preciziranja posameznih orkestrskih, solističnih in zborških mest ter jasnejšega karakteriziranja posameznih likov. Nujen bi bil tudi režijski poseg, ki bi ustvaril potrebno intimnost zaključnih scen, ki bi znal ublažiti ostrosti in bijočja se nasprotstva ansamblov, solistov in okolja, ki bi znal izbrati preostlosti skupin in posameznikov, ki bi skrbel za tekoč potek izmenjavanja prizorov in znal ustvariti videz resničnega življenjskega dogajanja. Dirigentu in režiserju Mirku Poliču je to v veliki meri uspelo, zlasti na sobotni predstavi 20. t. m. Celoten aparat je v mejah tehnične zmogljivosti dobro ustrezal, solistične vloge so bile zelo dobro zasedene, v muzikalnem in režijskem pogledu so bile izpolnjene zgoraj omenjene zahteve. Od solistov omenjam le osrednje tri: Milico Polajnarjevo kot Marinko, Josipa Križaja kot Kecalja in Josipa Gostiča kot Janka. Polajnarjeva je Marinko doživela, pevsko in igrala. Z mehkim, prirodnim nastavkom, solid-

no tehniko, z jasno vokalizacijo, čuteča in izrazno močna je od prizora do prizora stopnjevala igro ter zelo ugajala. Josip Križaj je bil očitno glasovno malo nerazpoložen in utrujen, zato njegov Kecal ni bil tak, kakršnega smo vajeni iz prejšnjih let. Pri Josipu Gostiču je bilo poleg pevске kulture in pravilnega prednašanja opaziti hotenje po igralnem oblikovanju kmečkega fantja, ki ne sme biti banalen ubertetnik v kretanjah, v mimiki in poziranju, ki je preprost, zdrav, bister ter zna sprejedati situacijo in jo izbrati v svojo korist.

Premierska predstava je bila v zasedbi in izvedbi znatno slabša. Orkester, ki je na prvi predstavi lepo odigral predigro, diskretno spremljal, precizno vstopal, je popustil prav tako kakor zbor, zmanjšala se je razgibanost, manjkalo je naravnega poteka dogajanja. Od solistov omenjam zopet Ladka Korošca, ki je bil igrala delan sicer po vzoru, vendar marsikje samosvoj, živahen prekupčevalec, glasovno in tehnično prav dober s šibkejšimi in manj izdelanimi nižnjimi ter izrazno dovolj močan. Janko Janeza Lipuščka se je približal napačkam, ki sem jih že navedel; o pojmovanju igralških likov je bilo prelitega že mnogo črnila in torej ne bi kazalo še enkrat naenkrat diskusije o tem, kako potrebno je razumevanje značaja vloge. Glasovno, tehnično in izrazno je bil dovolj dober. Ksenija Vidaličeva je v vlogi Marinke nastopala že v prejšnjih sezonah. Letos je izboljšala igro, bila je pevsko-tehnično dovolj dobra, intonančno včasih lahka.

Sobotna predstava »Prodane neveste« je bila vzorna in bi z domačimi močmi bilo treba njej vzporediti vse sledeče predstave. S tem bi se izognili negotovanju abonentov, ki gotovo želijo kvalitetnih predstav. Ciril Cvetko.

KONGERT SOVJETSE PIANISTKE JEMELJANOVE

V soboto 3. novembra bo ob 19. uri zvečer koncert sovjetske umetnice Nine Jemeljanove v veliki filharmonični dvorani. Pianistka Jemeljanova je bila rojena 1912. leta v Novoukrajinski (Odesa) in se je začela baviti z glasbo že v svojem šestem letu. Leta 1930 je vstopila na konservatorij, kjer je študirala klavir pri prof. Fajnbergu. Po odlično končanem študiju se je udeležila zveznega natečaja ZSSR in dobila laureat na III. mednarodnem konkurzu pianistov v Varšavi leta 1937 je dobila nagrado, istega leta pa je bila odlikovana od prezidija ZSSR z redom za zaslug. Doslej je priredila vrsto kvalitetnih koncertov v Moskvi, Leningradu, v Kijevu, Bakuju, Harkovu in po drugih velikih mestih SZ, gostovala pa je tudi v Iranu in Iraku leta 1943 in v lanskem letu tudi v Sofiji in drugih bolgarskih mestih. Jemeljanova je docent na moskovskem konservatoriju in sodeluje na koncertih moskovske filharmonije kot solistka.

Na svojem sobotnem ljubljanskem koncertu bo izvajala skladbe Bacha, Chopina, Rahmaninova, Čajkovskega, Balakireva in Liszta. Te dni je z velikim uspehom koncertirala v Beogradu, po koncertu v Ljubljani pa bo koncertirala še v Zagrebu.

Jemeljanova je prva solistka iz Sovjetske zveze, ki jo bomo slišali v Ljubljani. Tako bomo imeli priliko slišati seriozno pianistko in spoznati visoko raven sovjetske reproduktivne glasbene umetnosti. Njen koncert, ki ga prireja Društvo za kulturno sodelovanje Slovencev z ZSSR, bo poglobil sodelovanje med sovjetskimi in jugoslovanskimi narodi in bo tudi po umetniški strani visoko kvalitativen, za kar nas prepričujejo laskave ocene njenih koncertov v Bolgariji in Beogradu. V vseh naših krogih bo koncert pianistke Jemeljanove gotovo vzbudil največje zanimanje in odziv.

Drugi literarni večer v Ljubljani

V vrsti recitacijskih večerov naših pesnikov in pisateljev, ki jih je priredilo in jih še pripravlja Društvo slovenskih književnikov, je bil v ponedeljek, 29. oktobra v ljubljanskem opernem gledališču drugi tak večer, ki nam je predstavil novo skupino naših književnikov. Krajšo prozo so brali: Fran S. Finžgar, Juš Kozak, Miško Kranjec, Ivan Potrč in Milan Segar. Pesmi pa so čitali: Fran Albreht, Vi- da Tauffer, Tone Vodnik, Jože Kastelic in Cene Vipotnik.

Uvodno besedo je imel Josip Vidmar. Načel je vprašanje, ki si ga je v zadnjih letih marsikdo že zastavljaj, namreč vprašanje o razmerju med osvobodilnim bojem in slovensko literaturo. Josip Vidmar je najprej poudaril mejo med propagandnim, žurnalističnim pisanjem in literaturo. Sleherni literarni tvorec je človek, ki v svojem srcu išče osnovne poteze pravega človeka, bodisi z obzoro samega sebe, bodisi z izpovedovanjem resnično človeških čustev. Osvobodilni boj je politično in kulturno dejstvo, mimo katerega ne more tudi literatura, kajti ta boj je sprejel in odločilno posegel v razvoj slovenske psihike, v duševni razvoj vsakega posameznega našega človeka. Osvobodilni boj je do dna razgibal in v naših ljudeh prikladal na dan vse tiste sile, ki jih običudujemo v glavnih junakih svetovne literature. Kakor bi bila napačna zahteva, da sme pisati naš pisatelj sedaj samo o osvobodilnem boju, tako je dejstvo po drugi strani, da bo ustvarjalec težko šel mimo tega boja, če bo hotel Slovencem ustvariti veliki tekst. Liriki ima nedvomno pravico peti o svojih najintimnejših doživljanjih, o tem, kar ljubi in kar čustvuje, toda, če je resnično velik liriki in če je član tega naroda, potem ljubi in čustvuje sedaj drugače. Resnično velik pesnik bo sam po sebi v svoji liriki soizražal veličino tistega pretresa, ki ga je izževal narodni osvobodilni boj. Doslej je literatura korakala pred narodom, danes življenje marsičar pred literaturo. Pred našo književnost se postavlja naloga, da postane kos globokim moralnim pretresom, ki so jih doživljali naši ljudje, da posveti in poseže globoko v duševnost našega človeka, kakor je to posegel osvobodilni boj. Vendar pisatelj ne ustvarja sam, literaturo soustvarja tudi publika. Biti moramo strogi, dasi ne oskosrčni sodniki. Čim višje bodo zahteve publike, tem višji bodo pisateljevi dosežki. Če bodo vsi ti pogoji izpolnjeni, potem bo naša literatura dobila svoj veliki tekst, potem stojimo pred mogočnim razmahom naše literature.

Kakor ob prvem tako se tudi ob tem večeru ne bomo spuščali v oceno posameznih del, ki so jih avtorji brali, saj bi si bilo ob dveh, treh pesmih ali ob kratki črtici ali odlomku proze res težko ustvariti kako določnejšo sodbo. Vendar je mogoče reči, da je ta večer na splošno bolj uspel kakor prvi. Kakor hočejo prebrane pesmi izraziti doživljaje zadnjih let — večkrat tudi z artističnimi izraznimi sredstvi, tako zajema iz presretov teh let tudi proza — sem pa tja še vedno referativno, tu pa tam — zlasti pri naših že priznanih pisateljih — pa tudi s tisto toplo poglobitvijo in s tisto primerno razdaljo do snovi, ki je za umetniško oblikovanje potrebna. Gledališka dvorana s svojo akustičnostjo in intimnim vzdušjem, kakor tudi bolj smotrna porazvrstitev avtorjev ima pri uspehu nedvomno svoj delež. Zasedeno gledališče je zvesto in pazljivo sledilo branju ves čas, čeprav se je večer raztegal na tri ure. To pa je že samo po sebi lepo priznanje.

D. S.

V Beli Krajini

V Beli Krajini je v teh dneh zelo živahno. Ljudstvo se pripravlja na volitve in ni dneva, ko ne bi bili vsaj v nekaj vaseh predvolilni sestanki. Toliko ljudje že dolgo niso govorili med seboj. Belokranjski vedo, da letošnji 11. november ne bo navaden dan.

Ljudstvo Bele Krajine so lepo pripravila na svoj veliki praznik, na 11. november 1945. V vseh krajih zboruje, rešuje svoje težave, dela in gradi. Na zborih volivcev dajoje odbori račun o svojem delu, na množičnih sestankih pa se ljudje pogovore o vseh vprašanih doma in po svetu, o svojih težavah pri delu, predvsem pa o volitvah. Takega sestanka se je v Krašnjem vrhu udeležilo 60 vaščanov. Govorili so o volivnih imenikih in o sami izvedbi volitev. Pri razgovoru o svojih krajevnih težavah so kritizirali vodstvo zadruga, ki ni izdala čevljev na nakazila krajevnega odbora, čeprav jih je imela v zalogi. Na zborovanju v Sinji vasi je bilo 200 zborovalcev. Govoril je predsednik okrajnega odbora OF tov. Fortun. V Rosalnicah je ljudstvo soglasno obsodilo duhovščino,

O Indoneziji

Leta 1941 se je japonskim imperialistom ponudila ugodna prilika. Po zlomu Francije in Nizozemske so ostale kolonije teh držav tako rekoč brez gospodarja. Zato so Japonci začeli uredničevati svojo tako imenovano južno varianto. Leta 1942 so osvojili tudi holandsko Vzhodno Indijo ali kratko Indonezijo. Toda po 45 mesecih skrajno požrtvovalnih borb so združeni narodi popolnoma obračunali z japonskimi megalomanskimi načrti in prisilili Japonce na kolena.

Japonski vojni stroj se je hitro zrušil predvsem zato, ker ga je zadel udarec z vsa silo, kot na primer v Mandžuriji. Druga za drugo so se osvobajale dežele Daljnega vzhoda. Kitajska — prva žrtev japonskega napada — je spel zaživela svobodno življenje, prav tako Koreja in Filipini. Drugače pa je bilo v jugozahodnem Pacifiku. Za presojanje položaja v tem področju pa je važno predvsem to, da so ob kapitulaciji Japonci obvladali še ogromna strnjena ozemlja. Na tem področju je čakala torej zavezniške naloga, da japonske čete šele razorožijo. V nekaterih primerih pa so japonske čete porabili celo za dušitev uporniškega gibanja, kot na primer v Indoneziji in Indokini.

Politične posledice druge svetovne vojne so bile v območju Tihega oceana za kapitalistični svet mnogo bolj globoke kot posledice prve svetovne vojne. V tej vojni so namreč izvenevropske države sodelovale samo formalno, ker je bila vojna praktično omejena samo na Evropo. Zato kolonialne države po prvi svetovni vojni imele posebnih neprilik pri ureditvi svojih tamošnjih razmer. Na vsem tem ogromnem prostoru so kolonialna ljudstva so razmeroma mirno prešla v poveljno dobo. Edino v britanski Indiji se je položaj večkrat zamotal. Ker Angličani niso izpolnili svojih obljub in so preveč izkoriščali svojo moč, se je tamošnje ljudstvo večkrat uprlo. O kakem resnejšem odporu proti imperialističnim silam pa v tej dobi sploh ne moremo govoriti.

Druga svetovna vojna je bila v pravem pomenu besede svetovna, saj je zajela vse oceane. Zato je globoko spreminila tudi ta del sveta. Več kot triletna odsotnost glavnih evropskih kolonialnih sil na tem prostoru je pustila globoke brazanine. Te sta občutili predvsem Holandija in Francija. Izredna bogastva Holandske Indije (petroleji, kavčuk, kositer) so eden najvažnejših razlogov, zakaj stremi Nizozemska s tako silo po zopetni obnovitvi svoje oblasti nad temi kraji. Obnovitev nizozemske suverenosti ni samo v interesu Nizozemske same, marveč vse ljudstva Nizozemske Indije osvobodila kolonialnega izkoriščanja, bi se pretrgal važen člen v splošnem kolonialnem sistemu in bi na tem mestu zazijala nevarna praznina. Ne smemo pozabiti, da šteje Nizozemska Indija okoli 75 milijonov prebivalcev. Ta primer kaže tesno povezanost med interesi vseh imperialističnih držav.

Med japonsko zasedbo se je tudi v Nizozemski Indiji razvil močno gibanje odpora. Zato se je takoj po japonski kapitulaciji lahko sestavila narodna vlada, ki je združila vso oblast v svojih rokah. Ta vlada bi bila pripravljena sodelovati z Nizozemski samo na osnovi enakopravnosti, to je, v takšnem duhu, v kakršnem se obravnavajo zadeve med Združenimi državami in Filipini. Odločno pa odklanja kakršni koli povratek nizozemskega imperializma. Toda nekdanji gospodarji te kolonije so odločni, da tako bogate posesti ne izpušče kar tako iz rok, čeprav jim primanjkuje vojnih sredstev, da bi obvladali položaj.

Angleška intervencija na otokih, kjer se je oblast že utrdila v rokah domačinov, je skrajno neugodno odmevala po svetu. Izvala je val protestov. Bodočnost bo pokazala, ali je ta intervencija koristila angleškemu ugledu ali ne. Ministri predsednik Atlee je skušal opravičiti to intervencijo s frazo o moralnih obvezno-

stih do njenih nizozemskih zaveznikov. Res je bila Anglija po japonski kapitulaciji prisiljena, da prevzame nadzorstvo nad obširnimi ozemli. To pa je nikakor ne opravičuje angleške vlade, da poveri odgovornost za vzdrževanje reda in miru japonskim četam, ki so v mnogih primerih sodelovale pri zatiranju upora. Atlee sicer zatrjuje, da se Anglija ne bo vmešavala v notranje zadeve Nizozemske Indije, a hkrati dodaja, da ne priznava druge vlade kakor nizozemske. To pa je že neposredno vmešavanje v notranje zadeve neke druge države. Anglija torej predpostavljajo kot osnovo kakršnih koli pogajanj priznanje tistega stanja kot je obstajalo pred vojno, ko je tamošnje ljudstvo bilo popolnoma brezpravno in neorganizirano.

Proti povratku imperializma na bregove zahodnega Pacifika niso voditelji indijskega ljudstva nič manj protestirali kot voditelji Nizozemske Indije; kot je izjavil Pandit Nehru, eden najvidnejših članov indijskega kongresa, je svoboda v Indiji, na Javi in Indokini ona in ista stvar. Voditelji Indije so prav tako ostro proti temu, da bi se indijske čete uporabljale pri zatiranju vestaj Indonezije in Anamitov, ki se bore za svojo svobodo. Toda ne samo Indija, tudi beli narodi spremljajo borbo Indonezijcev in anamitskih nacionalistov z največjo simpatijo. Težnje javanskih nacionalistov so podprli tudi avstralski pristaniški delavci; odklonili so natovoriti ladje, namenjene na Javo. Pred nekaj dnevi pa je 60 laburističnih poslancev podpisalo izjavo, v kateri protestirajo proti uporabi britanskih čet v Indoneziji in Indokini.

Nizozemska vlada je že med vojno uvidela, da je izgubila ugled v Indoneziji. Zato je tudi decembra 1942. leta podala izjavo, v kateri Indoneziji obljublja neko široko obliko samouprave. Kolonialni narodi pa so se večkrat na lastni koži prepričali, koliko so vredne take izjave, ki se dajejo le v kritičnih časih. O tem so se Indijci in Arabci doslej dovolj jasno prepričali. Indoneziji si žele tako obliko vlade, ki bi bila osnovana na njihovem pojmovanju o neodvisnosti ljudstva, to se pravi, ki predpostavlja politično in gospodarsko demokracijo. Takšna samouprava pa Indoneziji ni zagotovljena z izjavo, ki jo je dala kraljica Viljemina pred tremi leti.

Vendar so imperialistične sile kljub vsem razlogom, ki govorijo proti ponovnemu uvajanju kolonialnega sistema, in kljub solidarnosti, ki je prišla do izraza ob tej priliki, odločene, da svoje položaje za vsako ceno obdržijo. Prav po tej vojni so glavne imperialistične države pokazale jasno težnjo, da obdržijo ne le stare oporne točke, marveč si zagotovijo še celo nove. Tako je po japonski kapitulaciji v angleškem parlamentu nekdo izrazil zahtevo, naj ostane Hongkong na vsak način v angleških rokah, čeprav naseljujejo to mesto izključno Kitajci. Hongkong, ki ga je Anglija iztrgala Kitajski v tako imenovani opijaki vojni, bo torej tudi še nadalje najvažnejša angleška točka v Južnem kitajskem morju. Tudi Amerikanci so menda opustili misel, da bi priznali Filipinom popolno samostojnost, čeprav bi Filipini po pogodbi že leta 1945 morali postati neodvisni. Upajmo, da bo vsaj Koreji zajamčena popolna neodvisnost brez tako imenovanega zaupništva.

Na prvi pogled se torej zdi, da se v kolonialnih odnosih na Tihem oceanu tudi po tej vojni ni mnogo spremenilo in da bo ravnostje sil postalo tako, kakor je bilo po prvi svetovni vojni, le s to razliko, da je japonski imperializem pošteno pogorel. Kakšne pa bodo dokončne politične posledice tega poraza, bo pokazala bodočnost. Prepovršno bi bilo presojati položaj zgolj po ozemelskih spremembah, na ta način bi res prišli do zaključka, da se ni mnogo spremenilo v razmerju tistih sil, ki že več stoletij gospodujejo na zahodnem Pacifiku. To pa ni bilo točno. Po tej vojni se je namreč rodilo na Tihem oceanu novo, zelo važno vprašanje, to je vprašanje Indonezije, njene svobode in neodvisnosti, ki se pridružuje tako vprašanju nove Kitajske in Indije, stremičih po popolni samostojnosti. Fronto ljudstev in narodov, ki stopajo vedno jasneje v boj za svobodo in demokracijo, se je torej močno razširilo; če k 75 milijonom, kolikor šteje Nizozemska Indija, pristajemo še 22 milijonov Anamitov, dobimo skoraj 100 milijonov. Ta množica ljudi se polagoma politično prebujajo. Pri tem se moramo še prav posebno zavesti, da je indonezijsko vprašanje zelo važno vprašanje, saj leži Nizozemska Indija na prehodu iz Indijskega oceana v Tih ocean, ali drugače: iz Južne Azije k Avstraliji. Izredna bogastva in ugodna lega te dežele, kjer se križajo važne oceanske proge, pojasnjujejo ogromni pomen te nizozemske posesti ne le za Nizozemsko samo, marveč za vse kolonialne države.

Kolonialne sile so se torej znašle pred novim vprašanjem, kako zaščititi svoje koristi na Tihem oceanu. Bliznja bodočnost bo pokazala, v koliki meri bodo težave zaveznikov pri vzpostavljanju oblasti v Indoneziji in Indokini vplivale tudi na položaj sosednjih ozemelj: Kitajske in Indije.

Italijanske stranke v Trstu nimajo pristavev

V Trstu je bilo za nedeljo 28. oktobra dopoldne napovedano zborovanje stranke akcije, to je stranke predsednika italijanske vlade Parrija.

V dvorani gledališča »Nazionale« se je zbrala precejšnja množica ljudi, toda že po prvih besedah odposlanca stranke, Nina Vodiske, ki je začel govoriti o italijanski borbi ob Plavi, so se oglasili številni ključni poslušalci, da Tržačani nečesto nečesar slišati o Italiji. Protestno vzklikanje je postajalo vedno glasnejše, tako da je moral govornik zapustiti oder. Zborovalci so se nato razšli, vzključajoč Trstu kot sedmi federalni republiki Jugoslavije. Ponesrečeno zborovanje stranke akcije je ponoven dokaz, da italijanske stranke v Trstu nimajo pristavev.

Izšla je težko pričakovana nova, spolnjenja izdaja knjige

M. ILJIN:

PRIRODA IN LJUDJE

Povesti o borbi človeka s naravnimi silami

Cena elegantno vezani knjigi v celo platno je 80 Din, v polplatno 68 Din.

CANKARJEVA ZALOŽBA V LJUBLJANI, Šelenburgova 6.

Pot Domovinske fronte je edina rešilna in pravilna pot Bolgarije

Tajnik bolgarske Delavske stranke (komunistov) Trajčo Kostov o nalogah domovinskofrontnih strank v nedovoljni kampanji

Sofija, 31. okt. (Tanjug.) Tajnik bolgarske delavske stranke (komunistov) Trajčo Kostov je dal naslednje izjavo predstavniku lista »Otečestven fronte« v zvezi z volitvami.

Kakšne naloge se postavljajo domovinskofrontnim strankam v zvezi z izvedbo predvolivne borbe?

V zvezi s predvolivno borbo si domovinskofrontne stranke postavljajo za naloge, da se enkrat dokažejo, da je pot, po kateri je naša ljudstvo šlo po 9. septembra 1944 tako v notranji kakor v zunanji politiki, edina rešilna in pravilna pot za Bolgarijo. Zato bodo vse domovinskofrontne stranke med volivno borbo vložile vse svoje napore v še večje utrditve Domovinske fronte. Volivna borba bo dala možnost domovinskofrontnim strankam, da odstranijo vse one nepravilnosti, ki ponekod še obstajajo, da bi se še bolj utrdili odnosi med strankami v Domovinski fronti.

Poleg tega postavlja predvolivna borba pred domovinskofrontne stranke tudi naloge, da poudarjajo velike pridobitve domovinskofrontne Bolgarije v pretekli dobi, — da je obstoj Domovinske fronte pozitivno zgodovinsko dejstvo, ki je pozvano, da prerodi Bolgarijo in da jo izgradi v svobodno, demokratično, neodvisno in močno državo.

Predvolivna borba je dalje postavila pred domovinskofrontne stranke še več nalog, da razkinkajo opozicijske skupine mušanovcev, lulevecev, kakor tudi predstavnikov reakcije in fašističnih ostankev pri nas kot sile, ki delujejo za obnovu črne in sramote polne preteklosti ter tuje vmešavanja v notranje razmere naše dežele.

Kaj mislite o odločitvi opozicijskih strank, da se ne udeležijo volitev in kakšne bodo posledice ter rezultati te odločitve?

Odločitev opozicijskih strank, da se ne udeležijo volitev, dokazuje njihovo slabost in strah pred ljudstvom. Predvsem je važno naglasiti, da so petkovci in luleveci v tem vprašanju in isti črti z mušanovci. Kakor je znano, so mušanovci odkrili proti delu 9. septembra 1944, proti Domovinski fronti. Istočasno se petkovci skrivajo kot domovinskofrontna opozicija. Sedaj pa gredo po isti poti kot mušanovci ter se s tem razkinkujejo. Tako tudi razumejo taktiko neudeležbe pri volitvah ter imajo tudi za cilj uničiti Domovinsko fronto, prav kot ostali predstavniki reakcije — mušanovci.

Posledice neudeležbe pri volitvah bodo zelo usodne za opozicijo vseh barv. Že se slišijo glasovi nezadovoljnosti v njihovih vrstah zaradi nenarodne in protibolgarske taktike petkovcev. Nekateri se s polno pravico vprašujejo, zakaj so za časa fašističnih režimov, ko ni bilo nobene svobode, glasovali, sedaj pa, ko je na oblasti Domovinska fronta, ko je taka svoboda, kakršna na Bolgarskem še nikoli ni bilo, — jih Nikola Petkov priganja, da se ne udeležijo volitev.

Kaj mislite o pravih razlogih za neudeležbo volitev od strani opozicijskih strank?

Opozicijske stranke mislijo z neudeležbo na volitvah doseči pojavljanje novih težav za našo državo v inozemstvu, kompromitirati jo pred nekimi krogi v inozemstvu in izzvati zunanje vmešavanje v notranje zadeve Bolgarije. Upajo, da bi nastala nesoglasja med Sovjetsko zvezo, Anglijo in Ameriko ter se zaostri njihovi medsebojni odnosi. Pri tem se nadejajo, da bi na ta način prišli do oblasti. Ne zanima jih to, da bi v primeru take poostrove odnosa med tremi velikimi državami največ trpela ravno Bolgarija. Vendar pa imamo dovolj razlogov, ko smatramo, da so ti upi opozicijskih skupin le račun brez krmarja.

Kakšno je vaše stališče do akcije za zedinjenje bolgarskih zemljelancev narodne zveze?

Z množično udeležbo na volitvah bo bolgarsko ljudstvo utrdilo demokratični red in odstranilo vse ostanke fašizma

Sofija, 31. okt. (Tanjug.) Predvolivna borba v Bolgariji je zajela celotno bolgarsko ljudstvo, ki se množično udeležuje številnih konferenc in zborovanj, na katerih odobrava politiko Domovinske fronte in oboja nergače ter odločno nastopa proti reakciji, ki želi, da bi se vrnil nekdanji fašistični časi. V vseh resolucijah, ki so bile sklenjene na dosedanjih zborovanjih in konferencah, poudarjajo naslednje:

Domovinska fronta je močna politična organizacija resnično zdravih strankarskih sil, ki je rešila Bolgarijo nesreče, katera ji je pretela pred 9. septembrom. Kreprok vztrajajoč na svojem programu je edino Domovinska fronta zmožna skleniti za deželo tako dolgo pričakovani ugoden mir pod krepkim notranjopolitičnim demokratičnim redom in odločno likvidirati vse ostanke fašizma.

Opozicijske skupine okoli Nikole Petkova, Koste Luleeva, Girginova, Mušanova in drugih, ki so enotne v svojem protiljudskem in protidomovinskofrontovskem delovanju, pripravljajo bolgarskemu ljudstvu vse mogoče zapreke pri sklepanju ugodnega mira z veselesimi. Njihove poskuse, da bi povzročili tuje intervencije v notranjem življenju Bolgarije in da bi bolgarski politični razvoj podvržili starim krvinskih režimom, je vse ljudstvo odločno odklonilo. Čim bolj skušajo rušitelji enotnosti in reakcija dvigniti glavo, tem močnejše je borbena edinstvo delavcev, kmetov in delovne inteligence ter narodne vojske.

Volitve 18. novembra bodo pokazale politično zrelost bolgarskega ljudstva, ki bo na njih pokazalo svojo množično udeležbo na strani Domovinske fronte, da

Zedinjenje bolgarske zemljeladske zveze je notranja stvar zemljeladske zveze same. Bolgarska delavska stranka (komunisti) ni proti temu zedinjenju, le izvršiti se mora na domovinskofrontni podlagi. Od takega zedinjenja ima lahko Domovinska fronta in bolgarsko ljudstvo samo koristi.

Ali je Dimitar Gičev interveniral pri Bolgarski delavski stranki (komunistih) za priključitev njegove skupine k Domovinski fronti in ako se je to zgodilo, kakšno je bilo stališče Bolgarske delavske stranke (komunistov)?

Za priključitev k Domovinski fronti ni treba nobene intervencije Bolgarske delavske stranke (komunistov), ampak samo pristane narodnega odbora Domovinske fronte. Dimitar Gičev ni nitiesar podvel pri Bolgarski delavski stranki (komunistih) za priključitev njegove skupine k Domovinski fronti.

hoče svojo svobodo in neodvisnost in da jo bo branilo proti vsem sovražnikom. Vse bolgarsko ljudstvo enodušno odobrava zunanjo politiko Domovinske fronte, politiko bratskih odnosov s Sovjetsko zvezo in Titovo Jugoslavijo, politiko iskrenega in zvestega prijateljstva z Združenimi državami Amerike, Anglijo, Francijo in ostalimi demokratičnimi državami.

Pismo bolgarske mladine odposlancu predsednika Trumana

Sofija, 31. okt. (Tanjug.) Skupina bolgarske mladine je poslala odposlancu predsednika Trumana v Bolgariji Marku Etheridgeu pismo, v katerem izraža svoje prepričanje, da se bo na mestu samem prepričal o dejanskem položaju v Bolgariji in da bo o tem pravilno in nepristransko obvestil svojo vlado. V pismu se dalje poudarja, da bolgarska mladina nikoli poprej ni uživala takih pravic in take svobode, kakor jo danes po zaslugi Domovinske fronte.

Fronta je prvič v zgodovini bolgarskega naroda dala politično svobodo tudi mladini od 19 let naprej, ki ima volivno pravico, medtem ko je v svojem 23. letu lahko izvoljena v parlament. Mladina je to svobodo in te pravice dobila s svojo krvjo v boju proti notranjemu in zunanemu fašizmu. Sedaj je mladina dana polna pravica, da se razvija kulturno in politično. Danes izdaja svoje liste in izraža na zborovanjih, konferencah in mitingih svobodno svoje misli. »Pridite,« zaključuje pismo, »v vasi in mesta na konferenca in zborovanja, pa boste tudi sami to slišali in videli.«

Vsezvezno tekmovalstvo zmage

Sovjetsko ljudstvo proslavlja obletnico Oktobrske revolucije s povečano proizvodnjo

Moskva, 31. okt. (Tass) Letos praznuje sovjetsko ljudstvo obletnico velike Oktobrske revolucije s posebnim navdušenjem, piše »Pravda« v uvodniku.

Milijoni delavcev, kmetov in intelektualcev so se strnili v vsezveznem tekmovalstvu zmage. Delovno ljudstvo mest in vasi je storilo vse, da poveča proizvodnjo, ki je v programu, in s tem pomaga zaceliti rane, katere je zadala vojna, in tako še bolj okrepi moč sovjetske države.

Volilne panoge socialistične industrije nenehoma povečujejo svojo proizvodnjo. V letošnjem oktobru je izkop premoaga v Sovjetski zvezi presegel lanskega za 28%. V decembru nameravajo sovjetski rudarji dvigniti izkop premoaga na količino, katero so izkopali decembra 1940. Proizvodnja olja je v letošnjem oktobru za 14% preokročila proizvodnjo v lanskem oktobru. Proizvodnja železa je za 8 do 10% višja od lanskega leta. Proizvodnja neželeznih kovin se stalno dviga.

Sleherni dan pribajajo poročila o novih uspehih vsezveznega tekmovalstva zmage. Vsi oddelki orjaške železarne v Kuznecku so izpolnili svoj proizvajalni program. Znani državni obrat Krasny Proletari v Moskvi je v desetih mesecih izvedel produkcijski program, t. j. sedem dni prej kakor je bilo v načrtu. V septembru je ista tovarna preokročila predvolivno proizvodnjo strojnega orodja.

Kolhozniki so obljubili, da bodo izvedli program oddaje žita pred časom, ki je v načrtu. Sedaj mrzlično delajo, da bodo mogli izpolniti svojo obljubo. Tisoči kolhozov so v stotih okrajih in številnih pokrajinah že izvedli program za oddajo žita in pričeli s patriotsko akcijo za oddajo večje količine žita, kakor je to v programu.

V pripravah za proslavo je sovjetsko ljudstvo ponosno naštevalo svoje uspehe in s podvojeno energijo pričelo z reševanjem novih nalog.

Sovjetsko-finska razmejitvena komisija končala svoje delo

Moskva, 31. okt. (Tass.) Mešana sovjetsko-finska komisija za določitev državne meje med ZSSR in Finsko v odseku Pečenge je zaključila svoje delo. 26. okt. sta podpisali zastopstvi ZSSR in Finske listino o razmejitvi.

Istočasno so zastopniki sovjetskega in finskega zastopstva v mešani komisiji in zastopnik Norveške podpisali protokol, ki določuje prostor, kjer se stikajo meje ZSSR, Finske in Norveške.

Po podpisu listin je predsednik sovjetskega zastopstva svetnik Aleksandrov pridelil sprejem, ki so mu prisostvovali zunanji minister Enker, poslanik ZSSR v Finski Orlov, vsi člani sovjetskega in finskega zastopstva v mešani komisiji, norveški zastopnik Gledich in drugi.

Sovjetska zveza zahteva od Italije zelo majhno vojno odškodnino

Rim, 31. oktobra. (TASS.) Član odbora za zunanje zadeve v italijanski posvetovalni skupščini Luigi Longo je imel razgovor s predstavnikom lista »Unità« glede povračila škode, ki so jo povzročili italijanski fašisti v deželah, ki so bile žrtve njihove napadalnosti.

Longo je ugotovil, da je zunanji minister de Gasperi poročal o stališču odbora za zunanje zadeve in poudaril, da bi po njegovem mnenju zahteva po povračilu škode »Sovjetska zveza lahko posešla, dasi se italijanska vlada ne zaveda tega dejstva, dokler ZSSR ne bo zahtevala povračila škode od Finske, Romunije in drugih dežel. Če so poročila listov in različna mnenja resnična,« je nadaljeval de Gasperi, »značaj sovjetske zahteve šest sto milijonov dolarjev skupno z reparacijami, ki pripadajo Sovjetski zvezi in balkanskim deželam.«

Kar se tiče zahtev drugih zmagovitih držav je Longo poudaril, da je Italija že izročila Veliki Britaniji in Združenim ameriškim državam vrednosti in posestva v približni vsoti več kot 200 milijard lir (2 milijardi dolarjev po uradnem tečaju izmenjave). Longo je še posebej opozoril na ugotovitev Byrnesa, ki pravi, da mora Italija izročiti zaveznikom svoj vojni material in gospodarsko-industrijsko opremo, ki je ne more uporabljati za mirnodobsko proizvodnjo. Namen zaveznikov, da

zaplenuje italijanske vrednosti in posestva v inozemstvu, je Longo opisal kot silno resen in silno nepravilčen.

Nadalje je Longo izjavil: »Če zavezniki nimajo interesa deliti italijanskih reparacij, potem mora Italija zahtevati skupno označbo vsote teh reparacij, tako da bodo potem zavezniki sami delili med seboj. Treba je tudi razumeti, da mora biti vključeno v to vsoto vse, kar je iz različnih razlogov bilo že izročeno zaveznikom.«

V zvezi z izjavami Luigija Longa zastopniku lista »Unità«, je treba omeniti, da so v vprašanih, ki se tičejo mirovne pogodbe z Italijo, razpravljali na zasedanju Sveta zunanjih ministrov v Londonu.

Kakor je znano, je sovjetsko odposlanstvo tedaj predlagalo, da bi v primeru, če bi Združene ameriške države in Velika Britanija delile svoje deleže na reparacijah, bi reparacije, ki bi jih zahtevalo od Italije ZSSR, Jugoslavija, Grčija in Albanija, znašale na 300 milijonov dolarjev, od katerih bi bilo 1 milijon izročiti ZSSR. Ta vsota reparacij, ki jo je predlagala Sovjetska zveza, je skoraj nepomembna v primeri s številkami, ki jih je navedel Longo — 2 milijardi dolarjev, ki predstavljajo vrednost vrednostnih papirjev in posestev, ki jih je Italija že izročila Veliki Britaniji in Združenim ameriškim državam.

Sojenje glavnim madžarskim vojnim zločincem

Bivši ministrski predsednik Bardosi obtožen, da je prelomil pogodbo o večnem prijateljstvu z Jugoslavijo in samovoljno napovedal vojno Sovjetski zvezi

Budimpešta, 31. okt. (Tass.) Tu se je začela zaslišavanje bivšega ministrskega predsednika Bardosija Laszloja sodna razprava proti glavnim madžarskim vojnim zločincem. Razprava se vodi v nabiti dvorani budimpeštanskega konservatorija. Predseduje ji predsednik ljudskega sodišča dr. Akos. Procesu prisostvujejo zastopniki demokratičnih strank ter številni madžarski in tuji novinarji. Ljudski tožilec Fenesi Ferenc in državni tožilec Szalai Sandor zastopata obtožbo, obtoženca pa brani Berent Bela.

Ob otvoritvi razprave je dr. Akos poudaril veliki pomen te razprave. Nato je sledilo čitanje obtožnice, katere poudarek je v tem, da je Bardosi prelomil pogodbo o večnem prijateljstvu z Jugoslavijo, dovolil nemškim četam prehod skozi Madžarsko v Jugoslavijo ter poslal v Jugoslavijo tudi madžarske vojake. Nadalje je nezakonito, brez privojenja skupščine, napovedal vojno Sovjetski zvezi ter tudi samovoljno prekinil diplomatske stike z Ameriko in Veliko Britanijo. Po čitanju obtožnice je sodišče začelo zasliševati obtoženca.

Eden izmed glavnih krivcev novosadskega pokolja izročen Madžarski

Budimpešta, 31. okt. (Tanjug.) Ameriška vojaška oblastva so izročila madžarskim oblastvom tretjo skupino 20 madžarskih vojnih zločincev, med katerimi je tudi orožniški polkovnik Martin Zoeldi, ki je bil eden izmed glavnih so-krivcev novosadskega pokolja.

Protest proti zlaganim vestem o položaju na Madžarskem

Budimpešta, 31. okt. (Tanjug.) Stranka malih posestnikov je ob priliki zlaganih vesti o položaju na Madžarskem, katere objavljajo nekateri angleški listi in jih prenaša radio London, izdala pismo, v katerem pravi med drugim: »Vodstvo stranke malih posestnikov ugotavlja, da so bila v teh vesteh poročila, ki se ne skladajo z dejanskim položajem: Pogajanja, da bi rešili notranjepolitična vprašanja na Madžarskem, so soglasno začele vse stranke, ki tudi sedaj sodelujejo v vladi. Medsebojna pogajanja so se vršila zato, da bi vsaka stranka prevzela dejansko odgovornost pri upravljanju dežele, ki je v težkem gospodarskem položaju in da bi silno rešili vsa nujna vprašanja. Dr. Istvan Batog, tajnik predsedstva vlade, je omenil vesti londonskega radia v svojem govoru na predvolivnem zborovanju stranke malih posestnikov: Po-

londonskem radiu smo že večkrat slišali, da je na Madžarskem obsedeno stanje. Odluk vlade o kaznovanju zločincev in roparjev tolmачi ta radio kot razglasi-tele obsednega stanja. To je pretiravanje. Prosimo londonski radio, naj da svojim informatorjem navodilo, da pravilno obveščajo o položaju na Madžarskem, brez kakršnega koli pretiravanja.

Delavci zahtevajo podpiravanje tovarn Weiss-Manfred

Budimpešta, 31. okt. (Tanjug.) »Szabad Népc« objavlja članek o obnovitvi dela v velikih tovarnah »Weiss Manfred« v Csepelu. Lastniki tovarn so rodbina Korin in baroni Weiss. V tovarnah je delalo čez 30.000 delavcev, izdelovali pa so razne predmete, od igle do letala. Od l. 1941 so v teh tovarnah izdelovali orožje za nemško vojsko.

Družini Weiss in Korin sta največja madžarska industrija. Razen tovarne v Csepelu so tudi lastniki tovarne »Magyar Bauxit«, rudnika Rama, Donavske tovarne letal in velikih kmečkih posestev. Po osvoboditvi lastniki niso hoteli izvršiti popravil na tovarnah v Csepelu, ki so bile med vojno poškodovane. Ko pa so delavci sami popravili zgradbe in strojne naprave, tedaj so Korin in Weissi hoteli znova prevzeti vodstvo. Tej njihovi zahtevi pa so se delavci uprli.

Odstop brazilskega predsednika

Buenos Aires, 31. okt. Iz Riviere na urugvajsko-brazilski meji poročajo, da je predsednik Vargas podpisal svoj odstop večerj ponoči ob 1.45.

London, 31. okt. Prva neposredna Reuterjeva brzojavka iz Rio de Janeira po predsedniški krizi potrjuje, da je predsednik Vargas odstopil ter dodaja, da so bili aretirani sledeči ministri: minister za pravosodje Agamenon Magalhaes, minister za letalstvo J. Salgado, minister za delo Aleksander Marcondes. Polkovnik Dulcideo Esperito Santo Cardozo je prevzel mesto zveznega policijskega načelnika.

Brzojavka dodaja, da bo predsednik vrhovnega sodišča Jose Linhares, kateremu je Vargas predal vlado, najbrže ponovno potrdil, da bodo volitve 2. decembra.

Karel Renner — častni doktor

Dunaj, 31. oktobra. (Tass.) Državnemu kancercu Karlu Rennerju je bila na dunajski univerzi podeljena diploma častnega doktorja. Prisotni so bili predstavniki zaveznških oblasti in člani avstrijske vlade.

„Naši nasprotniki ne morejo razumeti, kako veliko moč predstavljajo ljudske množice“

Izjava zastopnika Komunistične partije Albanije na prvem zborovanju albanskih sindikatov v Tirani

Tirana, 31. oktobra. (Tanjug.) Ob udeležbi 300 zastopnikov, ki predstavljajo vse sindikalne podružnice ročnih in duševnih delavcev, je bilo otvorjeno prvo narodno zborovanje albanskih sindikatov. Ko je izvršni odbor izvolil častnega in delovnega predsednika, je predsednik albanskih sindikatov Tuk Jakova v svojem pozdravnem govoru pokazal bedni položaj delavcev za časa preteklih ne-ljudskih režimov in rekel:

»Prvo narodno zborovanje sindikatov krona številne napore delovnega razreda za pridobitev pravic. Naši sindikati, ki štejejo nad 25.000 članov, niso samo izraz navdušene sile, ampak tudi izraz političnega in socialnega razvoja naše dežele, izraz naše moči in naše volje, da se izvršujejo načrti vlade.« Svoj govor je zaključil z besedami: »Zanimati se moramo za politično izgraditev naše dežele. Množično se moramo udeležiti bodočih volitev in glasovati za Demokratično fronto.«

Vsi prisotni so spremljali zadnje besede predsednika albanskih sindikatov z vzkliki: »Živela Demokratična fronta — želimo demokratično republiko!«

V imenu vlade je zborovanje pozdravil minister za javna dela inž. Koleka, ki je med drugim izjavil: »Vlada vidi v naših sindikatih eno najmočnejših opor ljudske oblasti in zmage demokracije.«

V imenu Komunistične partije Albanije je pozdravil kongres generalni poročnik Koči, ki je poudaril žrtve delavcev med borbo za svobodo in demokracijo in rekel: »Delavci morajo biti močni in združeni, da bi na ta način pokazali prijateljstvo in sovrainost Albanije, da smo sposobni sami organizirati naše lastno gospodarstvo. Nam je uspelo premagati vojne težave, prav tako nam bo uspelo premagati tudi težave v bodočnosti. Naši sovražniki trde, da nam je uspelo prevladati težave zato, ker smo imeli močno vlado, pozabljajo pa dejstvo, da je za našo vlado vse albansko ljudstvo. Naši nasprotniki ne morejo razumeti, kako veliko moč predstavljajo ljudske množice.« Na koncu svojega govora je generalni poročnik Koči pozval vse delavce, da glasujejo za Demokratično fronto.

Predsednik jugoslovanske delegacije Sava Medan je pozdravil prvo zborovanje albanskih sindikatov in rekel med drugim: »Med osvobodilno borbo smo se skupno borili in skupno smo dosegli mnogo zmag nad fašizmom. Ob koncu vojne je fašizem zapustil toliko uničenja, da je potrebno pričeti z obnovo dežele. Vi — albanski delavci ste poklicani, da storite

vse za srečnejšo bodočnost albanskega naroda. Ne pozabimo, da je pot, na katero je stopilo albansko ljudstvo, pot, ki ne pozna »odlašanja. Mi smo vas budno spremljali v vaših borbah proti fašizmu in izdajalcem vaše dežele. Častno ste si priborili svobodo. Kot rezultat tega zbo-

rovanja boste utrdili enotnost delovnega razreda.«

Po končanem prvem zasedanju zborovanja so vsi zastopniki in ogromna množica ljudstva manifestirali za ljudsko oblast in za demokratično republiko Albanijo.

Albansko ljudstvo bo izreklo svojo besedo

Predvolivna kampanja v Albaniji v polnem razmahu

Tirana, 31. okt. (Tass.) V Albaniji se vodi široka predvolivna kampanja. Listi posevčajo mnogo prostora volitvam.

Glasilo albanske armade »Liberare« (Borec) poudarja, da imajo aktivno in pasivno volivno pravico tudi častniki in vojniki, ki bodo do 2. decembra 1945 dosegli 18 let ter piše:

»Volivni zakon nagradja silne napore in žrtve naših borec, ki so se 5 let borili proti italijanskim in nemškim osvaja-jalcem, dasi so bili mnogo slabši po številu in opremi. S tem, da država zagotavlja vojakom volivno pravico, jim izraža svojo hvaležnost zato, ker so se junaske borili za albansko neodvisnost.«

List demokratične fronte »Atumbinit« v Elbasanu piše pod naslovom: »Ljudstvo bo izreklo svojo besedo:« »Še pred nedavnim se je zdelo, da so ideje onih pošteni albanskih rodoljubov, ki so trpeli v ječah Ahmeda Zoguja in v fašističnih smrtnih taboriščih — utopiščne sanje. Danes pa so se sanje uresničile. Nov volivni zakon je uspeh ljudstva.«

List objavlja tudi poziv demokratične fronte, osrednjega sveta protifašistične mladine in protifašističnih žena, v

»Želja vseh demokratov je, naj bo vlada vredna republikanske in domoljubne Francije« — piše »Humanité«

Pariz, 31. oktobra. (Tanjug.) Agencija France Presse prinaša uvodni članek Georgesa Cogniota v listu »Humanité« v katerem razpravlja o vprašanju bodoče francoske vlade. V članku je poleg ostalega rečeno:

»Želja vseh demokratov je, naj bo vlada vredna republikanske in domoljubne Francije. Sestava take vlade je tudi pravica skupščine. Tej skupščini je že vnaprej pripravljen zelo ozek okvir. Jasno pa je, da bi utegnili uvesti še nadaljnje omejitve principa demokracije. Vendar ima večina pravico do vlade, podobno kakor ima na primer najmočnejša skupina v skupščini pravico, da zahteva pred-

sednika skupščine. To je osnovni pojem republikanskega načina uprave. Edini način, da bi bil dosežen uspeh programa narodnega sveta pokreta odpora, je sestava vlade socialistične in komunistične večine.

Vzorčna razstava na Dunaju

Dunaj, 31. okt. (Tanjug.) Tu je bila odprta vzorčna razstava avstrijske industrije v navzočnosti državnega kancercija Rennerja, ministrov Heinla in Kransa ter predstavnikov zaveznških sil. Razstave se udeležuje nad 500 avstrijskih trdk.

Po poti naših padlih

Lepo je, veš, mama, lepo je živeti, toda, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti! (Kajuh.)

Po vsej slovenski zemlji so posejani grobovi naših junakov velike štiriletne osvobodilne borbe; posejani so po kraških skalah, po snežniških gozdovih, po notranjskih in kočevskih hribih, po Suhi in Beli Krajini, po dolenskih gričih, po Pohorju, Graški gori in Mozirskih planinah, po Peci in Gosposvetskem polju, po Krimu in Makercu, po dalmatinskih oljčnih gajih in po vsej širni Jugoslaviji.

Umirali so naši borci za svobodo v strelskih jarkih, v bunkerjih, v gorah, v avioni, umirali so s puško in bombo v rokah. Padali so po nji v gozdovih in talci so ponosno umirali v predmestjih, v nešteti taboriških in na ulicah. Povsod najdete grobove, vsi pa, ki so padli, so vedeli, da je vredno umreti za veliko stvar.

Po Dalmaciji, Bosni, Slovenskem Primorju in na Koroškem boš našel tudi nešteto skupnih grobov, v katerih so drug poleg drugega pokopani Slovenci, Hrvatje, Srbi, Makedonci itd.

Za svobodo in neodvisnost svoje domovine so umirali delavci, kmetje, zdravniki in inženirji, vsi brez razlike.

Slovenska in jugoslovanska kri je kot še nikdar v zgodovini, ker še nikdar ni bilo tako velike borbe in borbe za tako veliko stvar, strahotno mo-

čila tudi tujo zemljo. Množični grobovi na Rabu, v Mauthausenu, Auschwitzu, Rawensbrücku in še po mnogih fašističnih taboriških smrti, bodo za vedno pričali o velikem krvnem deležu, ki so ga plačali naši ljudje za svojo svobodo in neodvisnost.

Velika je bolečina svojcev padlih junakov v borbah in ponosnih talcev. Očetje, matere, bratje, sestre in otroci iščejo grobove svojih dragih po vsej slovenski zemlji. Nekateri so jih našli in z ljubeznijo premestili na domača pokopališča. Mnogo pa jih je, ki tega niso storili, in spet jih je mnogo, ki nikdar ne bodo mogli izvedeti, kje leži pokopan njihov oče, brat in sin. Vsem pa je v ponosno uteho; tudi naš je dal svoje življenje za svobodo.

Ljudstvo se globoko zaveda veličine žrtev, ki so s svojo krvjo tako bogato napojile njivo svobode. Današnji in še poznejši rodovi bodo s hvaležnostjo in spoštovanjem kazali na najsvetejša mesta, kjer koli je pokopan junak osvobodilne borbe. Vsa komur pa bo vsak takšen grob v spomin in opomin, da je vsakdo dolžan čuvati velike pridobitve, za katere so naši junaki umrli.

Grobovi junakov osvobodilne borbe, grobovi mučeniških talcev so postali cvetoči vrtovi: na njih je položeno cvetje ljubezni in hvaležnosti in iz gomil smrti raste novo življenje. Ljudske množice se globoko zavedajo velikega smisla vseh žrtev. Mladina in dekleta po vsej domovini so okrasila

grobove padlih borcev in ustreljenih talcev z rožami ljubezni, zahvale in spoštovanja. Starci in starke, ki prihajajo na svoje rodbinske grobove, polagajo rože tudi na grobove partizanov. Pastirice in pastirčki, čeprav jim tega nihče ni rekel, na paši dan na dan spletajo venčke in z njimi krasijo grobove neznanih junakov po vseh livadah in gozdovih naše domovine. Ko hodijo kmetje in drvarji globoko v gozdove pripravljat nastelje ali drva, spetoma odtrgajo cvetja in zelenja, da ga položijo tudi na samotno gomilo sredi bukev in smrek. Ljudje izkazujejo zemskim ostankom junaka svobode spoštovanje v tolikšni meri, da moremo to spontano izkazovanje časti, ljubezni in zahvale borcem in talcem oceniti za vseljudo. Tako veličastne borbe, borbe za tako velike cilje, kot je bila velika štiriletna osvobodilna borba jugoslovanskih narodov, v zgodovini še ni bilo in najintimnejši izraz tega dejstva je prav gotovo tudi v globokem vseljudoem spoštovanju do žrtev za našo svobodo.

Na grobove slovenskih vojakov prve svetovne vojne je ljudstvo, so svojci zrl z žalostjo. Bilo je samo čustvo žalosti, bilo je samo žalovanje. Na grobove junakov te osvobodilne borbe pa danes milijoni polagajo cvetje, sicer z bolečino, toda hkrati s ponosom, s spoštovanjem in z velikim občutkom dolžnosti, da vsi nadaljujemo veliko delo osvoboditve in neodvisnosti naše domovine, da vsi požrtvovalno bomo nad pridobitvami, za katere je milijon sedem sto tisoč ljudi v Jugoslaviji žrtvovalo svoja življenja. Ti grobovi nas obvezujejo na veliko in častno dolžnost, da izpolnjujemo in požrtvovalno čuvamo priborjeno svobodo, neodvisnost nove Jugoslavije in pomembne demokratične pridobitve osvobodilne borbe, za katero so naši junaki prelili svojo kri.

Na grobove talcev in junakov osvobodilne borbe ne polaga ljudstvo venčev s črnimi trakovi, temveč vence in rože z zastavami in peterokrako zvezdo; v tem znamenju in za to znamenje svobode so namreč borci in talci darovali svoja življenja.

Heroji, ki se jih danes s hvaležnostjo spominjamo, so s svojimi žrtvami zgradili svobodno in neodvisno, federativno Jugoslavijo in pristno ljudsko demokracijo. Borci in talci, ki so s svojo krvjo zgradili novo Jugoslavijo, so to storili zavestno, žrtvovali so svoja življenja brez mnogih besed, svojo ljubezen do svobode in svojo predanost domovini so izpričali z dejanji, z največjim dejanjem, ki ga človek more storiti.

Mi, ki spominu na milijon sedem sto tisoč žrtev z občutjem najgloblje hvaležnosti polagamo cvetje na njihove grobove, smemo in moramo prav tako kot so jo oni, izpričati našo ljubezen do njih le z dejanji. Samo z dejanji lahko odplačujemo obresti velikega, neizplačljivega dolga, ki ga dolgujemo našim padlim junakom.

Navada in lepo je, da postavljamo mrtvim spomenike iz kamna. Ne moremo pa takšnih spomenikov postaviti vsem žrtvam za svobodo, moremo in moramo jim postaviti več spomenik samo s tem, da gradimo in do kraja zgradimo demokratično federativno Jugoslavijo, da čuvamo in očuvamo vse demokratične pridobitve pretekle osvobodilne vojne. Milijon sedem sto tisoč junakov je do kraja izpolnilo svojo dolžnost do domovine in naš najlepši spomenik vsem za svobodo padlim junakom naj bo tak, kakršnega so si oni sami želeli: da požrtvovalno nadaljujemo njihovo veliko delo, da čuvamo z njihovo krvjo priborjene pridobitve osvobodilne borbe in da v kali zatremo vsak poizkus, s katerim bi hoteli morilci naših herojev uničiti sadove njihove borbe.

Naš najlepši spomenik in oddolžitev spomina padlim junakom bo, če bomo hodili po ponosnih potih naših padlih, če bomo z enako požrtvovalnostjo kol oni, čuvali z njihovo krvjo priborjene pridobitve osvobodilne borbe.

Naš najlepši spomenik in oddolžitev spomina padlim junakom bo, če bomo hodili po ponosnih potih naših padlih, če bomo z enako požrtvovalnostjo kol oni, čuvali z njihovo krvjo priborjene pridobitve osvobodilne borbe.

Naš najlepši spomenik in oddolžitev spomina padlim junakom bo, če bomo hodili po ponosnih potih naših padlih, če bomo z enako požrtvovalnostjo kol oni, čuvali z njihovo krvjo priborjene pridobitve osvobodilne borbe.

GROBOVI JUNAKOV

Po vseh naših gozdovih, ob cestah in stezah odkriješ popotnik skromne, tihe gomile, grobove padlih borcev, grobove naših talcev. In koliko jih je, teh grobov...

Borili smo se. Trda in krvava je bila borba in vsi bi mislili, da so tako trda tudi srca ljudi, ki so se borili. Pa ni bila tako. Poznala sem partizana-junaka. Ne vem kolikokrat je bil že ranjen. V gozdu ob ogaju, ki nam je ogroval premlje ude, smo se pogovarjali o borbi, o domu in po pogovorih o bratih, sestrah in starših je spet prešel govor na borbo.

Pa je govoril junak Ivan, ki je našel nov dom v gozdovih: »Fantje, če padem, me pokopajte tu. Pod smreko v gozdu me zagrebite. Mati bo prišla na grob v gozdu, sestre in bratje bodo prihajali in tudi vi, tovariši. Saj me ne boste pozabili!« Odkimali smo. Nihče mu ni govoril, da ne bo padel. Čemu? Vsi smo bili pripravljeni na to, da tudi pademo, če bo treba. Za vse nas je govoril Ivan. V vseh je živela tiha misel: »Če padem, me pokopajte tu...«

V borbi z belogardisti je Ivan padel. Nosil smo ga tri ure daleč, da ga pokopljemo tam, kjer je želel. Mrak je že bil, ko je bila jama izkopana. Potem smo nalomili smrekovih vej in jo nastlali z njimi. Mrtvega Ivana smo zavili v šotorko, položili smo ga med smrekove veje in jih nasuli povrh. Potem smo grob zasuli. Tiho smo se poslavljali od njega. Kadar koli nas je kasneje vodila pot tam mimo, smo se ob gomili ustavljali. Vsak je že greduč natrgal rož in mu jih nesel. Tako smo se spominjali njega in ob njem vseh ostalih padlih soborcev. Ivan pa je mirno spal pod šumčim vejčevjem.

Na Stajerskem nekje ob Savinji sem videl grob. Na njem je bila sestavljena iz rdečih šipkovih jagod peterokraka zvezda. Ves grob je bil v cvetju. Vprašal sem ljudi, ki so bili z menoj, kje je tam pokopan. In povedali so mi, da je padel v borbi za bližnjo vas mlado de-

kle-partizanka. Nekje iz Bosne je bila doma. Ušla je iz nemškega taborišča in prišla med slovenske borce. Ob cesti, kjer je padla, so jo pokopali. Vsačani, dekleta hodijo ob nedeljah na grob in ji prinašajo cvetja. Vsak, ki gre mimo njenega groba, misli na njo in na vse tiste, ki ležijo širom naše zemlje.

V Kočevskem Rogu je med sto in stotimi grobovi grob, ki v njem počivajo trije junaki: Srb, Crnogorec in Slovenec. Milovan, Dragan in Nande. Skupaj so padli, skupaj so jih pokopali. Iz vseh krajev prihajajo na grob ljudje kot na božjo pot. Kraj, kjer spijo, je postal svet.

V borbi za eBograd so padali poleg naših borcev bratje iz Sovjetske zveze. Pokopali so jih tam, kjer so padli, ob cestah, po vrtovih in parkih. Ljudje, ki vedo, kaj so jim ti junaki priborili, hodijo mimo njih s svetim spoštovanjem.

Ko so naši napadli Nemce na nekem prehodu in jih tam precej pobili, so gestapovci na isto mesto privlekli ljudi iz ječ in jih postrelili kot talce. Potem so jih na istem mestu zasuli. Grobovi so bili vsak dan znova pokriti s cvetjem. Štavi so divjali in zapirali ljudi zaradi tega, zaprli so ene, na grob so hodili drugi, tako se je godilo vse do zdaj.

Poglejte na grob na Rogu, neminljiv spomenik bratstva naših narodov. Ali bi ne bil največji zločin, če bi ta spomenik razdrli s tem, da bi kosti bratov v borbi in smrti razdržili in jih odpeljali vsakega v drugo stran? Ali bi ne bil greh, če bi truplo junaka Ivana nenadoma izkopali iz groba, kjer je želel biti pokopan?

Pustimo počivati padle tam, kjer počivajo! Naj ostanejo grobovi v gozdovih, ob cestah, na travnikih in drugod kot trajen spomenik na našo sveto borbo. Na grobove bodo prihajali njihovi tovariši, znanci in sorodniki, prihajali bodo domačini, vse ljudstvo jih bo obiskovalo in se jih s svetim spoštovanjem spominjalo. V. B.

V zvezi s »Pastirskim pismom«:

Cerkev pri Sv. Urhu, kjer so poživljeni domobranci z blagoslovom škofa dr. Rožmana in ob aktivnem sodelovanju protiljudske duhovščine v župnišču zverinsko mučili in nato pobili na stotine svobodoljubnih Slovencev. Grobovi talcev so kot cvetoči vrtovi.

Bivši politični interniranci in interniranke iz Slovenije in Slovenskega Primorja sklicujejo in vabijo na manifestacijsko zborovanje

v nedeljo, 4. novembra ob 10 dopoldne v veliko dvorano kina »Uniona«.

Vabljeni so vsi politični interniranci in interniranke, ki so trpeli v koncentracijskih taboriških Italije in Nemčije ter drugod, zaradi sodelovanja v narodno osvobodilnem pokretu. Ker bo to zborovanje v tem obsegu prvo izza osvoboditve, vabi pripravljalni odbor k polnoštevilni udeležbi.

Posmrtna razstava Hinka Smrekarja

Novembra bo v Ljubljani in nato tudi drugod v Sloveniji prirejena posmrtna razstava Hinka Smrekarja in ostalih slovenskih umetnikov: slikarjev Franja Goloba, Lojzeta Sušmelja, kiparjev Janeza Weissa in Mire Dolganove, ki so bodisi kot talci ali partizanski borci žrtvovali življenje za našo svobodo. Društvu slovenskih upodabljalnih umetnikov, ki bo to razstavo priredilo, so na nedavni časopisni oglaš, da se javijo lastniki del omenjenih umetnikov, nekateri že javili svoje naslove, vendar so se zlasti lastniki umetniške zapuščine Hinka Smrekarja slabo odzvali. Ta zapuščina je ogromna in ker je naš namen, da na tej razstavi prikažemo Smrekarja čim popolnejše, ponovno prosimo vse njene lastnike, da čim prej pošljejo svoje naslove in obenem sezname del, ki jih imajo. Društva slovenskih upodabljalnih umetnikov, Ljubljana, Wolfova ul. 10. Prireditelj te razstave nam ne veleva samo pieteta do pokojnih umetnikov, temveč tudi narodna zavest. — Po končani razstavi bodo vsa dela lastnikom vrnjena.

Počastitev talcev

Danes bo ob 17. uri na grobovih talcev pri Sv. Križu spominška žalna svečanost, kjer bomo počastili vse, ki so padli za našo veliko svobodo.

Sv. Urh: Pri izkopani žrtvi domobranskega nasilja je komisija našla okoli vratu zadržano zanko iz žice.

Hja Ehrenburg:

Poslednja noč

Prejel sem pismo, na katerega ne morem več odgovoriti: njegov pisec ni več med živimi. Niti pisma ni mogel več oddati in njegovi tovariši so pripisali: »Najdemo pri mlajšem vodniku Malcevu Jakobu Ličnu, ubitem pri Stalingradu.« Jakob Malcev mi je pisal: »Prisrčno Vas prosim, da obdelate moje pismo in ga pustite natisniti v časopisu. Vodnik Ličkin Ivan Georgijevič je živ. Moral bi biti predložen za visoko odklikovanje, toda bataljona, v katerem smo bili, ni več; vsi so padli. Jutri ali pojutrišnjem bom šel v bitko. Morda bom padel. V poslednjih urah moje boji želim iz dna srca, da bi svet vedel za junaki podvige vodnika Ličkina.«

Izpolnjujem zadnjo željo padlega mlajšega vodnika. Takšna je njegova povest o vodniku Ivanu Ličkinu: »Bilo je na severozahodni fronti avgusta leta 1941, v najtežjih dneh umikanja. Nemci so se z močnejšo silo prebili v zaledje. Naš bataljon je bil spredaj. Dva dni smo odbijali nemške napade. Položaj je bil resen — nismo imeli dovolj granat, nabojev, bomb. Vodniku Ličkinu in petorici vojakov je bila poverjena naloga, da preskrbijo vojaško opremo bataljonu. Natovorili smo vse na pet vozov in se podali skozi gozd. Na poti so stali Nemci, slišali smo njihove glasove. Krenili smo na desno, hodili tri ure, nismo vedeli, če gremo v pravo smer, toda vodnik je bil miren. Vprašamo: »Je tu?»

Namesto odgovora je ukazal pripraviti mitraljez, puške, granate. Pretekla je cela ura — še nikogar ni bilo. Hoteli smo nakrmiti konje, toda vodnik tega ni dovolil: »Počakali bomo Nemce. Morda bodo umrli tu, toda naša naloga je dostaviti material. Ni treba štediti nabojev in granat. Če se znajdemo v brezupnem položaju, bomo vrgli v zrak vozove.«

Cesta, na njem pa nemška patrola. Vodnik, ki se je skrival za grmovje, se je priplazil do Nemca in ga neslišno pobil na tla. Prekoračili smo cesto. Zopet gozd, toda tu ni ne poti ne steze. Treba je bilo krčiti pot. Tako smo prišli na parobek gozda. Nedaleč odtod je bila vas Bojcovo. Morali bi prehoditi 300 ali 400 metrov na čistini, tam naprej pa je bil spet gozd. Vodnik je sedel z mitraljezom na prvi voz in pognal smo se v galop. Zdelo se je, da ni nikogar na polju, ko naenkrat — mitraljezi in strojne puške. Nemci so streljali z vseh strani. Padli smo v zasledo. To je bil naš vojni krst.

Na pol poti smo se zaustavili v koruzi. Zavzeli smo položaj za krožno obrambo. Od vasi sem je prišlo sedem Nemcev. Vodnik je oddal prvi rafal. Nemci so padli. Iz vasi so odprli besen ogenj. Mi nismo odgovorili. Nato je vse utihnilo. Hoteli smo kreniti dalje, toda Nemci so nas prehiteli, vstali in razegnili obroč, streljali se se prebijati k našim vozovom. Vodnik je ukazal: »Brez povelja ne streljajte!« Nemci so oddalje-

ni 400 metrov. Mi molčimo. Glej, le še 200 metrov nas deli od podležev. Vzemi mi pismo, Napisdel slišimo povelje: »Ogenj na pse!« Nemci niso pričakovali takšnega pozdrava, zdrznili so se in legli. To se je ponovilo trikrat.

Padla je noč. Vodnik je šel dvakrat v izvidnico — iskal je prehod, da bi se prebili, toda ni ga našel. Zjutraj so šli Nemci spet v napad. Ta dan so štrikrat napadli — vsakikrat smo jih odbili. Ponovno so nas Nemci poskušili iznenaditi, toda vodnik jih je pobijal z mitraljezom.

Tretji dan. Besni zaradi našega odpora so Nemci odprli uraganski ogenj — mitraljezi in minometi. Dva konja sta bila ubita. Krenili smo po dolini. Granata je težko ranila rdečearmejske Kuprjaškina: kmalu nato je izdihnil. Nemci so prešli v osmi napad. Zaradi prevelikega segrevanja se je vodniku izneveril edini mitraljez. Napad smo odbili z ognjem iz pušk in ročnimi bombami. — V dolini smo zagledali tri Nemce. Bili so dvajset korakov od nas. Vodnik je ubil dva, tretjega je zadušil z rokami.

Obroč okrog nas se je ozil. Položaj je bil na pogled brezupen. Mučila nas je žela. Vzeli smo nemške mašinke in odbijali napad. In glej, v najtežjem trenutku sta se Vasiljev in Hromov oddaljila od nas in z dvignjenima rokama odšla proti Nemcem. Dva kratka rafala iz mašinke — vodnik je ubil izdajalca. Ostali smo trije — vodnik, Plešivec in jaz.

Nemci so ponovno odprli smrtonosni ogenj. Vodnik je bil težko ranjen v roko, toda ni se premaknil z mesta. Desna ro-

ka je bila cela in vodnik je streljal mrmrajoč: »161... 163...« Zaradi velike izgube krvi se je onesvestil, pa spet hitro prišel k zavesti. Ukazal je Plešivecu, naj preloži vse iz razbitih voz. Bili smo že tretji dan brez hrane in vode. Nismo imeli volje, da bi jedli, kajti željni smo bili — grla so bila izsušena. Bilo nam je težko, kaj bi tajili, toda vodnik je bil naš najboljši zglede, mistili smo le eno: kako dostaviti bataljonu strelivo.

Padel je mrak. Vodnik je šel spet v izvidnico. Dolgo se ni vrnil. Zdelo se je, da se ne bo več vrnil. Naenkrat sva ga zagledala, vračal se je z zadovoljnim smehljajem. Krenili smo po dolini. Neopaženi smo se prebili do gozdnega parobka, Nemci pa so odprli ogenj v nasprotni smeri. Kaj je bilo? Vodnik je, kakor se je izkazalo, našel žico — okrog 300 metrov, zvezal prazen zabož z izstrelki ter ga zakotalil med drevo in voz. Čim smo krenili na pot, se je zabož odkotalil v drugo smer. To je prevarilo Nemce, da s ozačeli streljati v tisto stran. Mi pa smo se izmuznili iz obroča.

Prišli smo do porušene železniške proge. Tu nam je prekal pot lahek nemški tank. Ustavili smo se, plažec se prišlo do njega, se vzdignil in z vzklikom »Hura!« preskočil mimo tanka. Zajeli smo dva Nemca in tako dobili tank. Nihče od nas ni znal ravnati s strojem, vendar smo ga s skupnimi močmi pognali in krenili naprej. Tako smo srečno pripeljali tank do položaja bataljona in z njim tudi strelivo. Vodnik je imel na svojem računu dober tank, preko dvesto pobitih Nemcev, dva ujetnika, tri mašinke.

Vodnik Ličkin je ostal v edincii kljub težki rani. Šele po strogem ukazu heroja Sovjetske zveze majorja Zajulijeva se je napotil v bolnišnico.

To je bilo pred poldrugim letom. V grenkih dneh umika so takšni ljudje kot je vodnik Ivan Ličkin postavljali temelj junaki. Pot nemški vojski so preprečili žrnaki. Trije so izšli kot zmagovalci iz neenake borbe.

Toda, misleč na podvige vodnika Ivana Ličkina se vedno povračam z mislimi k vodniku Jakobu Malcevu, padlem pri Stalingradu. Ta je o sebi molčal, kot da ni ničesar storil. Vse ubite Nemce je vstrel v račun svojega vojnega tovariša. Povest o Ličkinovem podvigu ožarja blede lice Malceva. Na vem, kako mu je bilo usojeno umreti, vendar vem, da je padel kot junak. Padel je pri Stalingradu, ko je na vzhodu šele sijala zora naše zmage. Prijatelj Ivana Ličkina ni mogel drugače umreti.

Mislim tudi o tem, kako je Malcev pisal svoje pismo. Bilo je pred bitko. Tovariši so molčali, kadili, vsak je kaj napeto mislil sredi zatijaja pred viharjem. Kaj je mučilo Malceva? Niti strah, niti bol, niti misel o svojih dragih, a prav gotovo je imel tudi svoj dom in svojo družino. Malceva je bolelo eno: umrl bo in nihče ne bo vedel za podvige Ivana Ličkina. Visok čut — tovarišstvo, je nadahnlo Malceva poslednjo noč pred bitko, njegovo poslednjo noč. Veliko je v vojni okrutnega, temnega, zlega, toda v njej je tudi toliko duhovnega ognja, take samopozabe, kakršne ne moreš najti v miru in sreči.

Obnovitvena dela v mariborskem okrožju

Čim je naša vojska osvobodila Maribor in prišla na našo staro severno mejo, so ljudje zagrabili za delo in začeli popravljati, kar je bilo med vojno porušeno.

Bolj kot vse drugo so Nemci na svojem umiku uničevali ceste, mostove in železnice, dobro vedoč, da je prav promet tisti, od katerega je odvisno, v kolikem času si bo naša nova država po vojni opomogla. Morda bi bilo razdejavanje še večje, če ne bi Jugoslovanska armada s svojim hitrim napredovanjem razbila sovražnikovih načrtov in rešila nešteto naprav in zgradb pred uničenjem. Mnogokje so naši borci v ognju sovražnikovega orožja odstranjali mine z mostov in javnih poslopj, ki so jih Nemci zaminirali, hoteč jih pogzati v zrak.

Organizacijo vsega dela za obnovo v mariborskem okrožju je vzel v roke gradbeni oddelek pri Okrožnem odboru OF. Pod njegovo nadzorstvo spada pet odsekov: odsek za nizke gradnje, uprava cest, odsek za visoke gradnje, vodne gradnje in uprava javnih poslopj.

Takoj po osvoboditvi so čakale najtežje naloge odsek za nizke gradnje in upravo cest. V celem okrožju je bilo porušeni 125 večjih in manjših mostov, ki jih je bilo treba popraviti oziroma narediti nove. To je bila zelo težavna naloga, kajti primanjkovalo je vsega: lesa, žebeljev, strokovno sposobnih delavcev, in kar je bilo najhujše, primanjkovalo je sredstev za prevoz gradbenega materiala. A navzlic vsem tem težavam je bil mesec dni po izgonu Nemcev v glavnem vzpostavljen promet že na vseh progah, čeprav ponekod le preko slabih provizoričnih mostov, ki jih je bilo treba čimprej zamenjati z novimi, če ne stalnimi, pa vsaj začasnimi mostovi iz lesa. Že v kratkem času so zgradili namesto lesenih provizoričnih celo vrsto brodov in 60 začasnih lesenih mostov, katerih nosilnost je tolikšna, da bo zadostovala za naš promet vsaj nekaj let, dokler ne bodo namesto njih zgradili novih in trdnih mostov, ki bodo odgovarjali razvitemu prometu in vzdržali tudi velike obremenitve. V ta namen imajo v načrtu celo vrsto betonskih mostov, ki jih bomo morali slej ko prej začeti graditi. Do danes je bilo v mariborskem okrožju zgrajenih že 10 takih stalnih mostov iz železobetona.

Istočasno z obnovo mostov se je odsek za vodne gradnje lotil izdelovanja načrtov za regulacijo naših rek. Drava in Mura odnašata vsako leto velike koli-

čine zemlje, zaradi česar trpijo naši kmetje ogromno škodo. V stari Jugoslaviji so zaman delali prošnje na banovino, vedno je ostalo le pri besedah in obljubah. Danes seveda tudi ni mogoče kar čez noč popraviti vsega tistega, kar so zamudili v prejšnjih letih, jasno pa je, da delajo naše oblasti načrte za velika regulacijska dela, katerih namen je za-

V porušeni vseh so osnovali obnovitvene zadruga

Ob Muri in v Slovenskih goricah, kjer je dobrih 6 tednov potekala fronta, je precej vasi popolnoma porušeni. Ljudje niso mogli sami popraviti vseh, čeprav so z veliko požrtvovalnostjo začeli obnavljati razbite domove. Pokazala se je potreba po združitvi vseh sil. Naša oblast je zato ustanovila v Ljutomeru, ki leži nekako v sredi od vojne najbolj prizadetega področja, tehnično bazo, katere glavni namen je pomagati ljudem s strokovnimi nasveti in načrti pri obnovi njihovih vasi. Na pobudo zadrugnega odbora in gradbenega oddelka mariborskega okrožja, so prebivalci najbolj porušeni vasi osnovali svoje obnovitvene zadruga, ki imajo namen združiti napore vsakega posameznega vašтана in jih usmeriti v skupen cilj: čim hitrejšo in čim temeljitejšo obnovo domačega kraja. Danes je v okolici Ljutomera pet takih obnovitvenih zadrug, in sicer v Razkrižju, pri Sv. Miklavžu, pri Sv. Bolniku na Kogu, v Središču ob Dravi in v Ormožu. V prihodnjih dneh bosta ustanovljeni še dve zadrugi v Prekmurju, prva v Petanjcih, druga v Koblju. Narodna vlada Slovenije je za obnovitvene zadruga v mariborskem okrožju nakazala 1.700.000 din, kar sicer še daleč ne more kriti vseh potreb, a bo vendarle zadostovalo vsaj za osnovna dela. Kmetje v prizadetih krajih se zavedajo, da so vasi drugod še bolj porušene in da leži konec koncev največji delež pri obnovi vendarle na njihovih lastnih ramenih. Obnovitvene zadruga so dokaz, da se naše ljudstvo ne straši žrtve, kadar gre za delo, od katerega bo imela korist vsa naša domovina. Na Pohorju so n. pr. vasi, ki so bile požgane v borbah med partizani in Nemci. Vsaka vas ima sedaj svojo obnovitveno zadruga. Že poprej pod okupatorjem so kmetje popravljali škodo, ki so jim jo prizadejali Nemci. Včasih je kdo postavil novo hišo, a je v prihodnji borbi že zopet zgorela. Postavil jo je še enkrat in zopet so jo razbili Nemci. Tako je šlo vse do osvoboditve. Šele se-

varovati zemljo tistih kmetov, ki imajo svoja posestva ob deročih rekah. Začasno posvečajo vso pozornost že obstoječim regulacijskim napravam, kajti v dobi okupacije se nihče ni brigal zanje in je bila marsikje že nevarnost, da jih voda poruši in odnese. Če bi hoteli izvesti načrtno regulacijo rek, bi porabili letno približno 12—15 milijonov dinarjev.

daj gradijo svoje hiše zadnjokrat, brez skrbi, da jih bo čez nekaj časa sovražnik zopet požgal. In prav ta zavest daje ljudem največ moči pri njihovem delu.

Šole so že skoraj povsod popravljene

V vsem mariborskem okrožju je bilo 220 porušeni šol, kar pomeni okroglo 40 milijonov dinarjev vojne škode. S popravilom šol niso mogli čakati, kajti otroci se morajo učiti. Ljudje so začeli na lastno pobudo popravljati razbita šolska poslopja, izkoriščajoč vsako možnost, zlasti kar se tiče materiala. Če se ni dalo dobiti nove opeke ali desk, so si pomagali s tistim, kar se jim je posrečilo izkopati iz ruševin. Narodna vlada je nakazala za obnovo šol v mariborskem okrožju 968.000 din. Ta denar zadostuje seveda le za najnujnejše stvari, kot so mezde delavcev, nabava opeke itd. Če bi hoteli poravnati vse stroške, ki so nastali pri popravilu 143 šol v mariborskem okrožju, bi bilo treba še 2 in pol milijona dinarjev. Pri tem je treba opozoriti, da 77 najbolj porušeni šol še ni obnovljenih in da bo njihovo popravilo oziroma prezidava stala najmanj 25 milijonov dinarjev. Toda kljub temu, da še niso popravljene vse šole, se bo v letošnjem šolskem letu pouk že povsod vršil. Ljudstvo si je pomagalo pač na različne načine: kjer so imeli les, so postavili zasilne barake, drugod pa so preuredili v učilnico kako kmetovo sobo.

V mariborskem okrožju bo potrebno še mnogo dela, predno bodo odstranjene rane, ki jih je dežela zadala vojna. Vendar, če se spomnimo, kakšno razdejavanje je zapustil okupator, lahko mirno rečemo: Če bomo tako nadaljevali, kakor smo začeli, ne bo dolgo, ko bo naša dežela dobila zopet isti obraz, kot ga je imela poprej v dobi mira. To pa bo v prvi vrsti zasluga ljudstva samega, ki se ni ustrašilo trpljenja, če gre za blagor domovine.

Obnova in preskrba Makedonije

Narodne oblasti v Makedoniji so dosegle velike uspehe pri obnovi opustošene dežele. S pomočjo ljudstva, zbrane na Ljudski fronti, je bil v kratkem času obnovljen železniški promet, popravljene so bile ceste in obnovljena tudi industrija, ki je bila uničena do 80 odstotkov. Še ko so se bile zadnje borbe za osvoboditev, so se že osnovala mladinske delovne brigade, da popravljajo ceste in grade porušene mostove. Narodni odbor v Velesu je s pomočjo prebivalstva v dveh dneh postavil pontonski most preko Vardarja na progi Prilep—Skoplje in v 28 dneh zgradil most, ki je dolg 70 metrov. Doslej je bilo zgrajenih 179 lesenih mostov. Dograjena pa sta tudi dva velika betonska mostova. Najbolj so bili poškodovani mostovi, ceste in železniška proga v Vardarski dolini. Na progi Skoplje—Djevdjelija ni ostal nepoškodovan niti en železniški most, požgane in razdejane pa so bile tudi vse postaje. Zdej je že 10 mostov popravljenih za železniški promet, proga je popolnoma očiščena in bo tako Skoplje kmalu zvezano z Djevdjelijo.

V Makedoniji je okupator požgal 179 naselij. Popolnoma uničenih je okrog 4200 hiš. Obnova požganih vasi je bila zelo težavna zaradi uničene prometne zveze in pomanjkanja prevoznih sredstev. Na kakšen način organizirajo narodne oblasti obnovo vasi in s kakšnimi težavami se borijo, se najbolje vidi na primeru veleškega okrožja, kjer je bilo porušeni in požganih 27 naselij s 370 stanovanjstvi hišami in 700 gospodarstvi zgradbami. Da bi se porušene hiše hitro zgradile, so bili osnovani posebni

okrožni odbori za gradnjo, pregledane vse prizadete vasi, potem ustanovljeni krajevni gradbeni odbori, določeni tipi novih hiš ter organiziran prevoz gradbenega materiala. Danes je v veleškem okrožju v gradnji 130 hiš in sodeluje pri gradnji brez plačila tudi mnogo kmetov. Do konca leta bo zgrajenih še 200 hiš, za katere je gradbeni material že pripravljen.

Preskrba bi bila zadovoljiva, če ne bi bila letos suša napravila toliko škode pri žitnem pridelku in drugih kulturah. Zvezno ministrstvo za trgovino in preskrbo je storilo vse, da bi dobila Makedonija potrebno žito iz Vojvodine. Vsega žita doslej še ni bilo mogoče dobiti, ker so morali prej žito voziti čez novosadski pontonski most ter ga potem pretovoriti v Beogradu, kar je močno oviralo in tudi zakasnilo transport in razdelitev. Zdej ko vozijo vlaki tudi čez zemunski most, bo Makedonija dobila vse določene količine žita. Zvezna vlada je tudi posredovala, da bi UNRRA poslala nekaj ladij žita čez Solun in je naše poslanstvo v Atenah že izposlovalo prevozna dovoljenja. Od UNRRE je Makedonija dobila tudi nekaj tekstilnega blaga, konsumnih predmetov in sladkorja. Tega blaga je bilo za 80 kamionov.

Zvezni minister za trgovino in preskrbo je ob svojem obisku v Skoplju na konferenci okrožnih odborov naglasil, da je naša dolžnost skrbeti za preskrbo Makedonije, ker je makedonski narod vso skrb in pozornost v polni meri zaslužil in ker je Makedonija stoodstотно oddala svoj kontingent drobnice v druge kraje, ki so bili v stiski.

Kako so gradili most pri Brodu na Savi

Med Slavonskim in Bosanskim Brodom spet vozijo vlaki čez most, ki so ga zgradili mesec dni prej, kakor pa je bilo določeno po načrtu. Od blizu se vidi, da je most sestavljen iz raznih konstrukcij, ki so ostale od porušeni mostov, a če pomislimo na okoliščine, v katerih je bil ta most zgrajen, potem lahko rečemo, da je zgradba tega mostu veličastna.

Letos 18. junija je prometno ministrstvo poverilo brodski tvornici vagonov zgraditev mostu. To je bilo dva meseca po osvobojenju Broda, ko je bila tvornica vagonov še v ruševinah. Pri bombardiranju leta 1944 je bila porušena tudi velika delavnica za mostove. Mnogi stroji ter električne in pnevmatične naprave so bile poškodovane. Manjkalo je najpotrebnejšega orodja, a tudi strokovnjakov in delavcev ni bilo. Železniški promet se ni bil urejen, drugih prevoznih sredstev tudi ni bilo in je bil tako dovoz gradbenega materiala skoraj onemogočen. Potem je bilo treba poskrbeti hrano za delavce, kar je delalo velike težave, ker je bila organizacija preskrbe še slaba. V taki situaciji so tvornica, delavci in inženjerji prevzeli težko nalogo, da zgradijo most čez Savo do 20. novembra t. l.

Ko so začeli delati v začetku julija, so se pokazale nove težave. Čolnovi ni bilo. Delavci se so pa takoj znašli: dvigali so potopljene čolne ter jih popravljali. Tudi gradbenega materiala ni bilo in dovažati so ga mogli le v manjših količinah. Čakati pa ni bilo mogoče. De-

lavci iz tvornice vagonov, ki še nikdar niso delali v gozdovih, so šli v gozd ter podirali tam hraste in drugo drevje za graditev mostu.

V sredini Save niso mogli zabijati pilotov tam, kjer je stal star most, ker je tam ležala njegova razbita konstrukcija, temveč kakih 15 metrov dalje. Pa tudi tam so polomljeni deli starega mostu ovirali zabijanje pilotov in na nekaterih mestih so morali spreminiti tudi načrt spodnje konstrukcije mostu. Podobnih ovir je bilo še več. Tudi orodja ni bilo dovolj in vse, kar je bilo pri roki, je bilo primitivno. To primitivno orodje so izkoristili do skrajnosti in vse delovne sile tvornice so se posvetile graditvi mostu.

Železne konstrukcije za most ni bilo. Če bi dvigali staro konstrukcijo iz Save, bi bila velika zamuda. Od stare konstrukcije so porabili samo 72 ton, ostalo konstrukcijo pa so pripeljali iz Pančeva, Beograda, Požege, Sarajeva in Zagreba in v brodski delavnici so jo morali zravati in urediti. Tako je na mostu 9 različnih tipov konstrukcije. Za ves most so uporabili 550 ton železne konstrukcije.

Most so gradili 286.835 ur in je prišlo na vsakega delavca povprečno 11 ur na dan. Most je dolg 492 metrov ter ima v sredi razpon od 53 metrov za prevoz ladij. Čez most je položena normalna in ozkotirna železniška proga. Brodski most ne veže samo Bosno in Hercegovino s Hrvatsko, temveč tudi vse ostale federalne jedinice z Bosno in južnimi deli države.

Delavci, kmetje! Ali veste, o čem boste odločali 11. novembra? Zmaga Osvobodilne fronte bo ta dan utrdila osnove lepšega življenja slovenskega delovnega človeka!

Genik za čevljarska dela

Ministrstvo za trgovino in preskrbo NVS je glede na navodila zveznega ministrstva za trgovino in preskrbo za določanje cen obrtniških storitvam z dne 25. maja t. l. predpisalo v sporazumu z ministrstvom za industrijo in rudarstvo cenik za čevljarska dela, ki velja, kolikor računski niso dokončno urejeni, od 1. julija t. l. naprej. Iz cenika posnemamo naslednje:

NOVA IN POLNOVA OBUTEV

Moški čevlji: skornji iz boka ali kroma: šivani 1465, zbiti 1380 din, samo delo pri šivanih 580, pri zbitih 495; skornji polnovi s celim stopalom: šivani 900, zbiti 820 din, samo delo pri šivanih 380, pri zbitih 300 din; gorski ali smučarski čevlji iz kroma: šivani 880, zbiti 715 din, samo delo pri šivanih 385, pri zbitih 290 din; visoki čevlji iz boka: šivani 580, zbiti 530, samo delo pri šivanih 295, pri zbitih 245 din; nizki čevlji iz boka: šivani 540, zbiti 490 din, samo delo pri šivanih 290, pri zbitih 240 din; polnovi čevlji: šivani 120, zbiti 282 din, samo delo pri šivanih 119, pri zbitih 144 din.

Ženski čevlji: skornji iz boka ali kroma: šivani 1145, zbiti 1070 din, samo delo pri šivanih 490, pri zbitih 400 din; gorski ali smučarski iz kroma: šivani 745, zbiti 615 din, samo delo pri šivanih 350, pri zbitih 255 din; visoki čevlji iz boka: šivani 550, zbiti 490 din, samo delo pri šivanih 295, pri zbitih 245 din; nizki čevlji iz boka: šivani 495, zbiti 445 din, samo delo pri šivanih 290, pri zbitih 240 din; polnovi čevlji: šivani 260 zbiti 233 din, samo delo pri šivanih 155, pri zbitih 131 din.

Otroški čevlji: gorski ali smučarski št. 30 do 35: šivani 590, zbiti 510 din; samo delo pri šivanih 285, pri zbitih 210 din; visoki ali nizki čevlji iz boka št. 30 do 35: zbiti 250, samo delo 165 din; št. 25 do 29: zbiti 255, samo delo 125 din.

POPRAVILA

Moški čevlji: templanci gorskih čevljev: šivani 145, zbiti 125 din; samo delo šivani 80 dinarjev, zbiti 60 dinarjev; templanci navadnih čevljev: šivani 106, zbiti 90 din, samo delo 54 odnosno 40 din; popravilo pet 43 din, samo delo 20 din; cele nove pete 75 din, samo delo 40 din.

Ženski čevlji: templanci gorskih čevljev: šivani 116, zbiti 98 din, samo delo pri šivanih 73, pri zbitih 50 din; templanci navadnih čevljev: šivani 75, zbiti 64 din, samo delo 50 odnosno 40 din; popravila pet št. 1 do 4: 21 din, samo delo 14 din, popravilo pet št. 5 do 8: 29 din, samo delo 18 din; popravilo pet gorskih čevljev: 44 samo delo 26 din. Cele nove pete, usnjene ali lesene preobličene zbite 74 din, samo delo 46 din.

Otroški čevlji: št. 20 do 27: templanci šivani 50, zbiti 38 din; samo delo pri šivanih 35, pri zbitih 25 din; popravilo pet 19 din, samo delo 13 din; cele nove pete 30, samo delo 20 din; otroški čevlji št. 28 do 34: templanci: šivani 66 zbiti 54 din, samo delo pri šivanih 46, pri zbitih 37 din; popravilo pet 29, samo delo 20 din; cele nove pete 48, samo delo 32 din.

Krpanje čevljev: Krpa na podplatih ali petah po velikosti 6 do 20 din, na gornjih delih 3 do 10 din, usnjene vložki 10 do 20 din. Plateni vložki 5 do 15 din, po velikosti.

Popravilo galoš: moški templanci 60, ženski 52, moške pete 31, ženske 24, krpe po velikosti 3 do 10 din.

V ceni za delo so vračunjeni stroški za klince, žičnice, dreto, vosek, politure, smolo; apreturo, sukance, klej in riničce. Kovanje čevljev se računa posebej po zamudi časa in cenah materiala. Za deske in dekliske čevlje št. 36 do 39 veljajo iste cene kakor za ženska dela. Za templance iz gumija v debelini nad 5 mm, pribite z lesenimi klinci, veljajo iste cene kakor za templance iz usnje. Za ostala dela, ki v ceniku niso navedena, morajo biti cene sorazmerne gornjim cenam glede na zamudo časa in porabo materiala.

Cene iz cenika veljajo za čevljarska ročna dela po naročilu potrošnika. Pri izdelavi za trgovino ali na industrijski način, so cene nižje in bodo posebej določene. Okrožni narodni odbori lahko glede na krajevne razmere določijo nižje cene za okrožje ali za posamezne okraje. Čevljarij morajo izobestiti utrdni cenik na dobro vidnem mestu. Vsako prekoračenje gornjih cen ali cen, določenih od okrožnih narodnih odborov je kaznivo po zakonu o pobljanju nedopustne špekulacije in gospodarske sabotaže.

Akcija zbiranja starega gumija je dosegla največje uspehe na Hrvatskem

V vsem času štiriletne okupacije je sovražnik požgal po naši domovini, ropal je vse kar mu je prišlo pod roko, a ko se je umikal, je uničeval vse, česar ni mogel vzeti s seboj. Uničena in oropana domovina je dočakala osvobojenje. S skupnim naporom in delom žuljavih rok izginjajo počasi sledovi sovražnikovega uničevanja. Zgrajeni so novi mostovi, nove proge in ceste. Obnovljene so mnoge tovarne, a da bi iste lahko obratovalne s polno kapaciteto so potrebne surovine: železo, steklo, gumi in ostalo. Zato je potrebna pomoč in sodelovanje vseh nas, ki želimo napredek in blagostanje domovine.

V oktobru se je začela velika akcija zbiranja starega gumija. Kolikšna je važnost te akcije, posebno za povečanje proizvodnje obutve, ni potrebno govoriti, posebno še danes, ko smo zaradi pomanjkanja kož prisiljeni izdelovati čevlje z gumijastimi podplati. V zvezi s tem predstavlja gumij osnovno surovino in izdelek. Od 120 kg starega gumija se dobi 100 kg regenerata (predelani stari gumi, usposobljen za nadaljno porabo) a od 85 kg regenerata z dodatkom potrebnih sestavin, dobimo 100 kg gotovih podplato. Akcija zbiranja starega gumija bo zagurala izdelavo okrog pol milijona čevljev. Sedaj na pragu zime bo to za prebivalstvo ogromna pomoč.

Zbiranje starega gumija je do sedaj pokazalo najboljše rezultate na Hrvat-

skem. Zlasti se je izkazala Jugoslovanska armada. Tudi slovenske množične organizacije so v posameznih krajih organizirale zbiranje starega gumija. Vsi glavni odbori množičnih organizacij so pozvali vse rajnske odbore krajev, ulic in blokov, da k temu tekmujevanju pritegnejo vse ljudstvo. Hišni poverjeniki naj zbero vse stari gumi in posameznih hišah, a mladina je osnovala skupine, ki bodo prevzele zbrano količino od poverjenikov in jo prenesla na določena mesta. Glavni odbor enotnih sindikatov je pozval vse sindikalne podružnice, da izvedejo zbiranje po vseh podjetjih in ustanovah in da po zaključku obveste Državno podjetje za promet z odpadki. Na koncu tega zbiralnega tekmujevanja bodo objavljeni rezultati. Zbirati je treba vse odpadke in vse vrste gumija, počenši od avtomobila pa do raznih vrst raztrganih gum, lepljene obutve in drobnarij, kakor so stari termoforji, gumijaste igračke itd.

Naši borci so sijajno izvršili svojo dolžnost — osvobodili so domovino. Po osvoboditvi so delavci častno izvršili svoj nalog — obnovili in usposobili so tovarne za delo. Sedaj je dolžnost vseh nas, da tudi mi na vse mogoče načine doprinesemo svoj del k obnovi in dvigu domovine. Eden od teh načinov je sodelovanje v tej akciji in vsestransko zavzemanje za njen popoln uspeh.

»Popotnik« zopet oživel

Slovenski pedagoški list »Popotnik«, ki je izhajal 53 let, bo v teh dneh zopet izšel. Z razliko od starega bo novi »Popotnik« strnil okrog sebe vse slovenske šolnike in kulturno-prosvetne delavce. Glavna naloga časopisa bo pomagati, da iz slovenskih pedagoških tal zraste nova pedagogika, ki bo s svojo problematiko vključena v obnovo naše zemlje in ki bo utrjevala ljudsko demokracijo in narodno oblast. Novi list bo razpravjal o najrazličnejših aktualnih problemih, zato naj bo v zvezi s tem pisali o vseh vprašanih, ki se jim postavljajo pri delu v šoli in izven nje.

List bo izdajala strokovna zveza prosvetnih delavcev in nameščencev — tajništvo za Slovenijo. Cena številki bo 9 Din, letno 90 Din.

Mariborčani so prisrčno sprejeli bosanske otroke

V Maribor je prispelo 627 sirot iz Sarajeva in okolice ter iz Fojnice. Otrokom so takoj ob prihodu posvetili vso skrb. Poskrbljeno je, da bodo lahko obiskovali šole, če pa se bo kateri hotel učiti kakšne obrti, se je bo lahko izučil. Otroke so razdelili po okrožju. V Prevalje jih je odšlo 87, kjer so jih mladinke lepo sprejele. 250 otrok so poslali v Doljno Lendavo, a 400 v Mursko Sobotu.

Nekateri trdijo, da si bila zaprta v prisilni delavnici, čeprav so te ječarji nam zatajili. Da so te na policijo vozili na zasliševanja in tam hudo mučili. Pretepali so te, ti žgali roke, da so bile vse v skelečih ranah. Določeni si bila za bolniški oddelke. In nekateri trdijo, da si bila baje tudi res nekaj dni v bolnici, kude zastražena seveda. Potem pa si izginila. In nekoč zvečer, ko je na jetniškem hodniku v prisilni delavnici nekaj zaropotalo, se je krvnik Hebeč »duhovito« pošalil s stržnicami, češ: »Nataša Zupančičeva straši!« To so dvojeci, ki nam za spoznanje odkrivajo trobo žalostno usodo, Nataša, a kljub temu je še vsa prepolna tebe.

Kje si? Kje naj te iščemo? Ali pri Sv. Urhu, ali na barjanskih gmajnah, ali morda v strugi Ljubljanice?

Nataša, svobodni smo! In neocaj bomo prižgali lučke na vseh grobovih naših mučenikov in borcev za svobodo. Zagorele bodo na počivališčih mrtvih, po hostah in gmajnah, kjer koli so raztreseni njihovi grobovi.

Kje je naj prižgemo tebi, Nataša? Prižgala ti jo bom v svojem srcu! V svojem srcu, kakor bomo prižgali te dni lučke vsi za vse one, ki so se žrtvovali za našo svobodo in srečo, pa njihovih grobov še nismo našli in jih nikoli ne bomo.

Te lučke bodo žive plamenice, ki bodo gorele v naše lope prihodnje dni, žive, nesmrtnne plamenice.

Nataša in vi vsi, ki vas danes ne najdemo ne med živimi in ne med mrtvimi, vi živite in vsepovsod ip večno boste z nami: nosimo vas v svojih srehi!

Ina Štokan.

Nataša, kje si?

Vse te dni se vračajo k nam še zadnji... Utrujeni in izmučeni prihajajo, da se spočijejo v bližini svojih dragih... Ne, niso se še vrnili vsi, še nešteto grobov skrivajo naše hoste, gmajne in struge naših rek. Še so neodkriti grobovi pri Sv. Urhu, na barjanskih travnikih in drugod.

Kje si ti, Nataša? Še te čakamo. Še vedno te iščemo... kje si?

Devetega januarja lani si šla od doma in ni te bilo več nazaj. Sredi belega dneva, sredi Ljubljane, si izginila... Kosilo se je shladilo... ni te bilo... Znočilo se je... ni te bilo... Zavitale se je nov dan siv in mrzel... tvoja postelja je bila nedotaknjena... Iskali smo te pri sorodnikih... nič niso vedeli o tebi.

Zaslužili smo, kaj se je zgodilo s teboj. Enkrat se ti je že tako zgodilo in takrat je bil to začetek tvojega križovega potu na Rab. Sedem mesecev si bila tam in potem dva meseca v Viscu. Rab. Sedem mesecev je tam nenehoma stala smrt ob tebi. Sedem mesecev si morala zreti v njen spačeni, strahotni obraz. Spoznala si vso nedopovedljivo grozo njenega mračnega gospodarstva do dna: v tvojih rokah so umirali tovariši, ki so bili še nekaj mesecev prej zdravi in krepki možje, zdaj pa so bila njihova telesa zabrekla in vsa v ranah; to je bil Rab... Ti pa si verjela v nove dni in tvoj pogled je šel preko žice in grozot smrti tja proti nebu, ki je bilo sinje in brez meja. In v kos žakljevine, v katero smo ti ovili paket, si s pisanimi uitkami vezla Rab: šotore, bodočo žico

in grobove, grobove, grobove... Zgoraj si pa uvezla besede:

Noč temna je za nami...

bratje, le k soncu, k svobodi...

Tvoja vera je bila tako trdna in močna, da si se iztrgala iz naročja smrti... izšla si iz pekla Raba in Viscu in se po devetih mesecih vrnila domov, k na smrt bolnemu očetu... Bila si pri njem vse tiste njegove zadnje predsmrtno dni. In čudno, ali je imel umirajoči preroški pridiv? V zadnjih dnevih svojega trpljenja je nekoč zaihtel nenadoma: »Nataša so ustrelili! Nataša so ubili!« Ti, ki si takrat sedela ob bolnikovi postelji, si ga tolažila: »Aha, saj ni res. Vidite, da sem tukaj pri vas.« A pogled umirajočega je strmel ven skozi odprto okno: »Nataša so ustrelili,« je hropče ponavljal...

Kaj se je zgodilo s teboj, Nataša? Kje si?

Tako smo te iskali, a vse zaman. Ko si izginila, smo poizvedovali in povpraševali po tebi po vseh ječah in pri vseh ječarjih in krvnikih, domačih in okupatorskih.

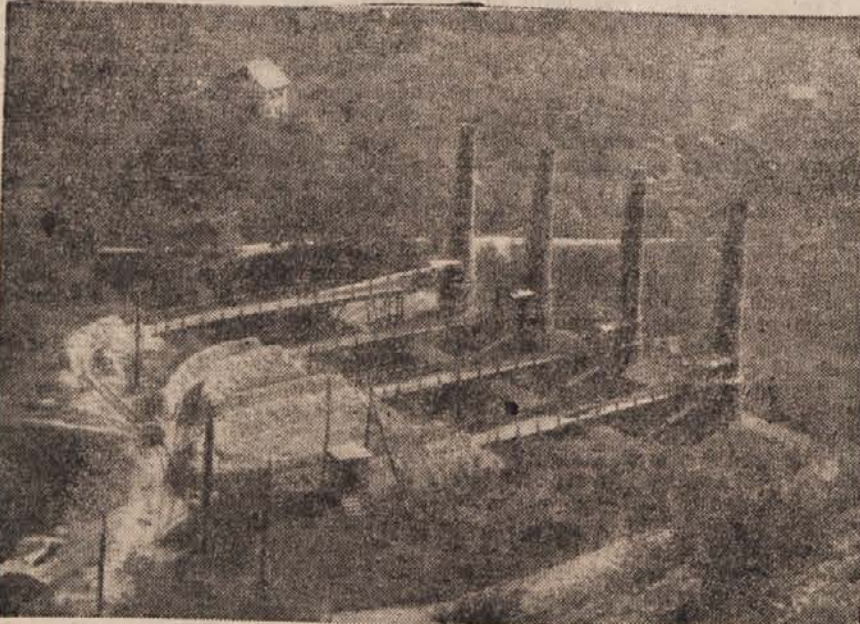
Trdili so, da si šla najbrž v hribe... in na himavskih, moriških obrabih se jim je čisto očitno videla laž...

Izmikali so se, da si v Nemčiji... da nam boš pisala iz taborišča. Niti malo nismo dvomili, da lažejo.

Nekateri pa niso hoteli čisto nič vedeti o tebi. Na policiji sploh nisi bila na spisku aretiranih in vendar smo pozneje zvedeli, da so te tja vozili na zasliševanja, da so te tam pretepali in mučili in najbrž izmučili do smrti.

Nataša, kaj se je zgodilo s teboj?

Tovarna za žganje apnenca.

Hrastniški apneničarji razumejo izredne potrebe obnove. Požrtvalno proizvajajo velike množine živega apna.

Razpis natečaja za načrt grobišča pri Sv. Urhu

I. Razpis je javen in se ga morejo udeležiti vsi strokovnjaki stavbene stroke, kakor tudi upodabljalno umetniki.

II. Namen razpisa. Z natečajem naj bi se pridobili vsi načrti, potrebni za ustvaritev grobišča padlih, mučenih in ubitih v borbi proti okupatorju in njegovim pomagačem.

III. Opis položaja. Sv. Urh je podružna cerkva, ki leži na enem izmed severnih grebenastih izrastkov golovškega hriba nad Dobrunjami pri Ljubljani.

IV. Gornji opis položaja, še bolj pa za slohernege projektanta nujno potreben obisk kraja samega in priložni posnetek zemljišča, naj bodo projektantu glavna vodila pri spočetju celotne zamisli.

V. Prva nagrada Din 15.000.—, Druga nagrada 12.000.—, Tretja nagrada 8.000.—, Dva odkupa po 5.000.—

OBVESTILA

IZ PISARNE MINISTRSTVA ZA SOCIALNO POLITIKO SMO PREJELI:

Za dodelitev prostih službenih mest naj se vsakdo obrača na Javno Borzo dela v Ljubljani, ki ima edina pregled in tudi pravico podeljevanja prostih službenih mest.

Ministrstvo razpolaga samo s prostimi mesti v svojih ustanovah kjer pa trenutno ni nobenega prostega mesta.

Na ministrstvu za socialno politiko se sprejemajo stranke samo od 10-12 ure dopoldne.

POZIV VSEM PLETILSTVOM!

Pozivamo vsa pletilska podjetja Slovenije, da pripravijo potrebe igel za pletenje in šivanje ter platine, katere nujno rabijo za obratovanje.

Kot vzorce je treba poslati s prijavo po dva komada igel oz. platin, vsak komad posebej pritrjen na kartonu, z navodno tipa in štev. igle ter enoletne potrebe na

Okrožni odbor OF Ljubljanskega okrožja, oddelek za industrijo in rudarstvo, Ljubljana, Miklošičeva c. 14-I.

PRAŠIČJEREJCI OKROŽNEGA MESTA LJUBLJANE

prejmejo nakaznice za krmila za prašiče v odseku za nakazovanje živil MNO v Ljubljani, Novi trg 4-III. Vsakdo prejme nakaznico takoj na vlogo potrjeno od okrožnega odbora po 30 kg na prašiča.

IZŠLA JE

prva knjiga naše letošnje serije Anton Ingolič: »PRED SONČNIM VZHODOM«

Naročnike iz Ljubljane prosimo, da jo dvignejo v prodajalni Slovenskega knjižnega zavoda v Ljubljani, Pred škofijo 5.

II. Namen razpisa. Z natečajem naj bi se pridobili vsi načrti, potrebni za ustvaritev grobišča padlih, mučenih in ubitih v borbi proti okupatorju in njegovim pomagačem.

III. Opis položaja. Sv. Urh je podružna cerkva, ki leži na enem izmed severnih grebenastih izrastkov golovškega hriba nad Dobrunjami pri Ljubljani.

IV. Gornji opis položaja, še bolj pa za slohernege projektanta nujno potreben obisk kraja samega in priložni posnetek zemljišča, naj bodo projektantu glavna vodila pri spočetju celotne zamisli.

V. Prva nagrada Din 15.000.—, Druga nagrada 12.000.—, Tretja nagrada 8.000.—, Dva odkupa po 5.000.—

VI. Potrebna dodatna pojasnila se dobe pri oddelku za gradnje in obnovo pri M. N. O., Lingarjeva ulica št. 2-II, soba št. 59, med uradnimi urami.

VII. Izdelke v zapečatenih ovojih in opremljene z geslom, je treba predložiti predsedstvu M. N. O. do 31. 12. 1945 do 12. ure.

Vsi načrti bodo javno razstavljeni. Nenagrajeni načrti se bodo vrnilli po predhodnem obvestilu projektantom.

POZIV

Mestni narodni odbor, okrožno mesto Ljubljana, oddelek za gradnje in obnovo potrebuje večje število delavcev za redna vzdrževalna in ostala gradbena dela.

OPOZORILO INETRENTENTOM V POGLEDU UVOZNIH IN IZVOZNIH DOVOLJENJ

Predstavnštvo Uprave zunanje trgovine v Ljubljani je preko dnevnega tiska že večkrat objavilo navodila kako naj uvozniki oz. izvozniki ravnanje pri vlaganju prošelj za uvozna oz. izvozna dovoljenja.

Uvozniki in izvozniki, ki za posamične primere zaprosajo za uvozno oz. izvožno dovoljenje, naj vlagajo te prošnje pravočasno, to je pred zaključkom kupelj, odnosno odpisiljanjem blaga.

Prošnje same, ki morajo biti kolekovane s 40 din (10 din za prošnjo in 30 din za rešitev), morajo vsebovati poleg imena in naslova prosilca še ime in naslov prejemnika oz. odposiljatelja ter carinarstvo ki bo v predmetnem slučaju blago carinila.

Predstavnštvo Uprave zunanje trgovine povdarja, da je v interesu izvoznikov in uvoznikov samih, da se pri vlaganju prošelj v cilju rednega in naglega poslovanja gornjih navodil točno drža, tako glede časa vlaganja prošelj, kot njih vsebine.

ZAKON PREDSEDSTVA SLOVENSKEGA NARODNO OSVOBODILNEGA SVETA o jamstvu federalne Slovenije za posojilo podjetja »Državne elektrarne Slovenije« v znesku 9.000.000 din

1. člen. Za amortizacijo posojila podjetju »Državne elektrarne Slovenije« v znesku 9.000.000 din najetega pri Državni hipotekarni banki, glavni podružnici v Ljubljani jamči federalna Slovenija.

ZAKON PREDSEDSTVA SLOVENSKEGA NARODNO OSVOBODILNEGA SVETA o jamstvu federalne Slovenije za dolgove okrajnih odborov zaradi izplačil posojil v smislu 8. čl. zakona o demobilizaciji starejših letnikov vojaških obveznikov, žen in hranilcev v Jugoslovanski vojski in mornarici

1. člen. Federalna Slovenija jamči za plačila dolgov okrajnih narodnih odborov pri Državni hipotekarni banki, ki so nastali zaradi izplačila posojil posameznikom v smislu 8. člena zakona o demobilizaciji starejših letnikov vojaških obveznikov, žen in hranilcev v Jugoslovanski vojski in mornarici od 14. VII. 1945, Ur. l. DFJ št. 462/51.

ZAKON PREDSEDSTVA SLOVENSKEGA NARODNO OSVOBODILNEGA SVETA o jamstvu federalne Slovenije za dolgove okrajnih odborov zaradi izplačil posojil v smislu 8. čl. zakona o demobilizaciji starejših letnikov vojaških obveznikov, žen in hranilcev v Jugoslovanski vojski in mornarici od 14. VII. 1945, Ur. l. DFJ št. 462/51.

DARUJTE ZA VOLIVNI SKLAD OSVOBODILNE FRONTE

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE V UČITELJSKEM DOMU

VSEM INDUSTRIJSKIM PODJETJEM!

POZORILO!

LETOSNJE VINO POSTANE TROŠARINSKI PREDMET NA DAN 1. NOVEMBRA

PRESKRBA

OTROCI iz vse Jugoslavije so naši otroci!

JAVNO CEPLJENJE MALIH OTROK V CELJU

Dnevne vesti

Solstvo

Ministrstvo za prosveto

Darujte kri za ranjence!

RADIO

KINEMATOGRAFI

JAVNA BORZA DELA

RAZPOLOZLJIVA MESTA ZA MOSKE:

RAZPOLOZLJIVA MESTA ZA ZENSKO:

FIZIKULTURA

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera

Opera